

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

J.D. Smit, Baarn

Sekularisatie en welbehagen

„Te dien tijde antwoordde Jezus en zei: „Ik dank U, Vader, Heer des hemels en der aarde, dat gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, maar aan kinderen geopenbaard.

Ja, Vader, want zo is het een welbehagen geweest voor U.

Alle dingen zijn Mij overgegeven door mijn Vader en niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon, én wie de Zoon het wil openbaren.

Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijn en Ik zal u rust geven; neemt mijn juk op u en leert van Mij... (Mt. 11,25-30)."

Reaktie

Deze ontroerende woorden van de Here Jezus vormen een reaktie: „Te dien tijde antwoordde Jezus...". Hij reageert er mee op een verschijnsel dat Hem erg pijn heeft gedaan, namelijk dat zovelen in Israël niets van Hem wilden weten.

Een verschijnsel, dat wij allemaal kennen en ons ook pijnlijk treft, en dat wij wel aanduiden met het woord 'sekularisatie': verwereldlijking. Steeds meer mensen hebben geen enkele boodschap aan Jezus.

Deze achtergrond wordt duidelijk, als we even terugkijken in dit hoofdstuk. In vs. 16 zucht Jezus onder de interesse-loosheid van het volk: „Waarmee zal Ik dit geslacht vergelijken?...". Het volk lijkt op een stel kinderen die zich vervelen op de markt. Die geen begrafenisje willen spelen met Johannes de Doper en die ook geen bruiloftje willen spelen met Jezus. Het bruiloftsmaal van God en zijn volk, waar mensen mogen aanliggen van oost en west, uit genade. Zuur is de reaktie: Hij is een vriend van tollenaars en zondaars (vs. 16-19). Een stel kinderen, die gewoon geen zin hebben in het koninkrijk van God.

Ook in vs. 20 en volgende gaat het hierover, wanneer Jezus spreekt over de onbekeerlijkheid van de steden in Galilea. Het zal voor de heidense steden Tyrus en Sidon draaglijker zijn in het oordeel dan voor hen.

Dankend

Opmerkelijk is, dat Jezus hierop niet reageert met een smeekgebed, maar met een dānkgebed: „Ik dānk U, Vader, Heer des hemels en der aarde...". Jezus staat dankend midden in deze verdrietige werkelijkheid.

Zouden wij dat ook kunnen, dankend leven midden in onze verwereldlijkte samenleving?

Op het eerste gezicht komt het ons ongerijmd voor.

Maar tóch: Wie midden in de pijn en de verdrukking weet te dānken, is een gelukkig mens. Een mens, die leeft vanuit een diepe rust, een diep vertrouwen. Zo'n mens is door niets en niemand meer klein te krijgen.

Beleid

Voorop moet staan, dat Jezus de Vader niet dankt vóór de afwijzing van Zijn boodschap. Dat zou inderdaad ongerijmd, ja zelfs godslasterlijk zijn. Nee, Hij prijst Gods beléid. Het beleid van de Vāder.

En het beleid van de Vader is, dat hij 'deze dingen' (lees: het evangelie) verborgen heeft, toegesloten houdt voor wijzen en verstandigen, maar dat Hij het openbaart aan, ópent voor, kinderen. Letterlijk staat er 'onmondigen'.

Het evangelie, de schatkamer van Gods heil, gaat slechts open voor mensen wier leven de grondstructuur vertoont van overgave en 'zich toevertrouwen aan', zoals het geval is met de onmondige, die leeft van de leiding en verzorging van zijn ouders.

En midden in die verdrietige werkelijkheid van Zijn dagen, ziet Jezus dit beleid van de Vader oplichten. Op de plaats waar alles lijkt te spreken van de afwezigheid van Gods Geest, blijkt tóch de Vader aan het werk te zijn. En dáárom vindt Hij na het 'zuchten' (vs. 16) en de 'toorn' (vs. 20-24) tenslotte rust in het danken. Want alleen de Vader is het, die opgewassen is tegen alle tegenstand tegen de kórst van Zijn Rijk.

Herkenning

Licht ook in onze tijd dit beleid van de

Vader op, als een bemoedigend teken van zijn aanwezigheid?

Blijkt het niet heel vaak, dat het vol willen zijn met de wijsheid van onze kultuur het evangelie wegduwt en verstikt?

Is het ook in de kerk niet op te merken, dat niet zelden een stuk (schrift)geleerdheid zich sterk heeft gemaakt, die ons het zicht op de overweldigend royale en reële genade van God ontnemt?

„een vriend van tollenaars en zondaars..." (vs. 19).

Is het niet op te merken, dat het vaak juist de kleinen en geringen zijn, — mensen in de knoei, aan wie niemand denkt, wars van de 'glamour and glitter' van de wijsheid van deze eeuw —, bij wie je een open hart vindt voor het evangelie, en een blijmoedig leven uit dit evangelie?

Merken tenslotte we ook niet bij onszelf op hoe moeilijk het is om zelf ver-

35e jaargang – nr. 13
21 juni 1991

In dit nummer

- 231 H. de Jong
(Nog wel niet het laatste woord over) Israël (2)
- 233 G. v.d. Brink
Wat betekent opstanding voor u?
- 235 D.W.L. Milo
Moed
- 236 S.J. Emmens
Vierde zitting Landelijke Vergadering
- 238 H.G. Geertsema
Hoe spreekt God tot ons in de bijbel?

Opbouw

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redaktie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P.J. van Kampen
Mr.dr. J. Meulink
D.W.L. Milo
Ds. K. Muller
M.J.F. van der Wal

Adres van de redaktie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Tel. 05130-20476
Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redaktie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie

Administratie Opbouw
Marjoke van Veelen-Vreugdenhil
Postbus 84183, 3009 CD Rotterdam.
Tel. 010-4550802.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min. f 25,- contributie op bovenstaand gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 60,- per jaar of f 33,- per half jaar.
Voor studenten f 48,- per jaar.
Buitenland f 84,- per jaar of f 104,- per luchtpost. Chequekosten buitenland: f 10,-.

Advertenties

Tarief: 55 ct. per mm. bij 45 mm. breed (excl. 6% BTW). Advertenties inzenden tot woensdag 8.30 uur, anderhalve week vóór verschijningsdatum. Familieberichten uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor verschijning. Advertenties en familieberichten rechtstreeks naar Nedag, t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 03420-10760, fax 03420-92542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

worven wijsheid en inzicht „gevangen te geven aan Christus" (2 Kor. 5,10).

Als we het herkennen, dan zou dat betekenen dat we midden in de uiterst pijnlijke werkelijkheid van de sekularisatie toch een teken van de aanwezigheid van de Vader mogen opmerken. Om moed te vatten.

Welbehagen

Maar wat moeten we aan met de uiterst pijnlijke kanten van dit beleid? Waarom doet de Vader Zijn rijk komen door de afwijzing van Zijn Zoon heen? Wij begrijpen dit niet en worstelen ermee.

Jezus zegt: Het is Gods *welbehagen*. Daar kunnen wij geen vinger achter krijgen. Maar wij kunnen wel dit welbehagen aanbidden en Zijn liefde erin opmerken, als de diepste kern.

De open cirkel

„Niemand kent de Zoon dan de Vader en niemand kent de Vader dan de Zoon...", zegt Jezus.

Met deze woorden tekent hij de volmaakte liefdesband die er bestaat tussen de Vader en de Zoon. Ze ontsluiten zich volledig voor elkaar. En deze liefdesband is eksklusief. Anderen worden buitengesloten (Niemand... dan). Ze zijn elkaar genoeg. Het is als het ware een gesloten circuit van liefde. Een gesloten cirkel. De volmaakte liefde behoeft geen uitbreiding naar derden. Maar toch... Maar toch komen er derden in het spel. Want Jezus voegt eraan toe: „... én wie de Zoon het wil openbaren."

Uit pure onverklaarbare liefde van Vader en Zoon voor mensen wordt die gesloten cirkel een 'open cirkel', met ruimte voor ons allen. Uit *welbehagen*.

De open armen

Maar er staat toch maar: „en wie de Zoon het 'wil' openbaren". Een woord om van te schrikken. Is de liefde van God dan niet voor iedereen? Aan wie 'wil' de Zoon het nou openbaren en aan wie niet?

Maar we moeten hier niet van schrik-

ken. Want het beleid, dat de Zoon in zijn keuzen volgt is niet duister. Hij volgt hierin het beleid van de Vader.

De Vader heeft het zo bepaald, dat het evangelie opengaat voor onmondigen, voor geringen en kleinen, vermoeiden en belasten. (Met die verschillende woorden, wordt eenzelfde groep mensen aangeduid.)

Welnu, dié mensen zoekt de Zoon op! Voor hén is Hij er! Voor hen trekt Hij alle registers van Gods uitnodigende liefde open: Kom er bij. Kom tot Mij.

En Zijn armen vormen een open cirkel: „Komt tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u 'rust' geven. Wordt Mijn leerlingen en wordt zo opgenomen in de liefdesgemeenschap tussen de Vader en Mij, waar ruimte is voor jullie allemaal.

De gestalte van de Heer

Ik zie vóór mij, een kerk, die midden in de sekularisatie de gestalte vertoont van haar Heer.

Een kerk, die midden in haar zuchten, smeken en toornen, toch haar diepste rust vindt in het danken van de Vader, het prijzen van Zijn beleid. Een kerk, die zich bergt in het welbehagen van de Vader en daarom door niets en niemand klein te krijgen is. Een kerk, die het beleid van de Vader niet alleen prijst, maar ook volgt. Die zich niet angstig terugtrekt uit de wereld, noch zich even angstig aanpast aan de wereld, maar die uitgaat, en de onmondigen, de kleinen en geringen zoekt, om voor hen alle registers van Gods liefde open te trekken.

Een kerk, niet afwerend defensief, noch opdringerig agressief, maar uitnodigend.

Een kerk in de gestalte van haar Heer. Met haar armen wijd open voor alle vermoeiden en belasten. De tastbare 'open cirkel' van de Vader en de Zoon. Het tastbare *welbehagen*.

Eerstkomende editie:

Lees nu in

Waarheid & Eenheid:

Verbond der verlossing, dr. B. Loonstra; Afkeer goddelijke openbaring, dr. M.J. Arntzen; Kerkel. organisatie en -orde, ds. B.J. v. Mechelen; Geestesdoop en tongetaal, mevr. G. Nannen; De Joden van NU, J.L. Struik; zangbundel; Wereldraad etc.

Neem proefab. f 7,50 of vraag los nr.: 01803-13281

Te verwachten artikelen (o.a.):

A. Keizer,
De betrouwbare dateringen van de bijbel.
J.G. Knol,
Zorgvernieuwing.

H. de Jong, Zeist

(Nog wel niet het laatste woord over) Israël (2)

Niet formeel

Of wij nu met de Joden tweederde van de bijbel gemeen hebben, ja of nee, daarover wil ik het in dit artikel nog een keer hebben. Ds. Houtman zegt dat ik daar „niets van geloof”. Dat is wel te boud beweerd. Ik had geschreven: „Ik verwerp () de redenering dat de Joden tweederde van de Schrift al hebben, vooral wanneer daar de suggestie in mee moet komen dat zij al voor tweederde op weg zijn naar ons geloof. Zij hebben een ander geloof want zij hebben als het erop aankomt een andere bijbel.” De woorden 'voor-al' en 'als het erop aankomt' probeerden te nuanceren. Ik wilde een onnodig getouwtrek voorkomen over de formele kant van dit vraagstuk. Er bestaat immers formeel gesproken een verregaande overeenstemming tussen de Joodse en de christelijke kanon. Op dat punt zijn wij protestanten het zelfs meer met de synagoge dan met de Rooms Katholieke kerk eens (terwijl ik me toch met de laatste veel meer verwant voel dan met de eerste). Weliswaar is er met de Joden verschil wat betreft de volgorde der bijbelboeken, maar het is niet nodig de konklusies die daaruit worden getrokken of de opinies die daaraan worden vastgeknoopt te delen. Dat tel-verschil wordt tegenwoordig van Judaïserende zijde nogal flink opgeblazen, is mijn indruk. De Joodse traditie zou de boeken zo gerangschikt hebben dat de Thora (de Wet) in het centrum kwam te staan en de andere boeken zich daar in concentrische cirkels omheen hebben gelegd. Terwijl de christelijke kerk door haar rangschikking een meer historische lijn door de oudtestamentische kanon zou hebben laten lopen. Nu, hoewel ik dat verschil wel zie, vermag ik dat toch niet uit het onderscheid in kanon-opbouw af te lezen of op te maken. Ook in Tenach immers staan de boeken min of meer in een historische volgorde, terwijl het christelijke orderingsbeginsel behalve historisch ook literair (proza en poëzie) is geweest. Het verschil lijkt me daarom op de keper beschouwd lood om oud ijzer. Ondanks mijn lichte voorkeur voor onze bijbel zou ik als christen dan ook stellig met de Joodse kanon kunnen leven.

Inhoudelijk

Nee, ik heb mijn bewering niet formeel maar inhoudelijk bedoeld. Inderdaad is het zo dat de Joodse traditie de Thora in het Oude Testament centraal heeft gesteld. Het zwaartepunt heeft zich bij hen verschoven van 'David' naar 'Mozes'. Of, beter gezegd: het oorspronkelijke Oude Testament was een ellips met twee brandpunten, 'Mo-

zes' en 'David', maar is in de Joodse theologie geworden tot een cirkel met 'Mozes' als middelpunt. En van deze theologisch op de ene noemer van Mozes gebrachte bijbel beweert ik dat dat niet mijn bijbel is en spreek ik met Jezus uit het evangelie naar Johannes van 'jullie wet' (Johannes 10:34). Het is werkelijk opvallend dat de Heiland zich zo uitdrukt. Hij had toch gewoon van 'onze wet' kunnen spreken? Of desnoods van 'de wet', zoals in Lukas 10:26? 'Jullie wet', het is wel zeer afstandelijk gesproken. Men heeft gezegd dat dit en ander spraakgebruik bij Johannes dateert uit de tijd dat het vierde evangelie vervaardigd is. Het was de tijd dat kerk en synagoge al uit elkaar waren gegroeid en de scheiding tussen christenen en Joden zich reeds had voltrokken. Wel, ik zal niet ontkennen dat dat feit zijn sporen in het vierde evangelie heeft nagelaten, maar wil er anderzijds toch aan vasthouden dat Johannes reden moet hebben gehad om Jezus een dergelijke spreekwijze in de mond te leggen. Als dat nergens op sloeg zou je van falsifikatie moeten spreken en dat kunnen we voor wat de bijbel betreft toch niet aanvaarden. Johannes moet van overtuiging zijn geweest dat de scheidslijn die hij in zijn dagen (omstreeks het jaar 100?) tussen kerk en synagoge zag lopen in essentie dezelfde was als die welke Jezus en zijn tegenstanders verdeelde. Aan die overtuiging zijn wij gebonden. Wij hebben het derhalve serieus te nemen dat Jezus de bijbel van het Joodse establishment waarmee Hij te maken had niet als de zijne heeft erkend. Het was 'hun wet'.

Overeenstemming

Het is waar, je zou dit wat kunnen afzakken, in die zin dat Jezus alleen onder bepaalde omstandigheden zo sprak omdat Hij immers blijkens het aangehaalde vers uit Lukas' beschrijving ook een andere toon wist aan te slaan en iets meer verbindende woorden koos. Inderdaad is het in de gesprekken tussen Jezus en de Joden zoals Johannes die verslaat een en al scherpte en tegenstelling. Christus heeft echter met de Joodse schriftgeleerdheid ook vriendelijker contacten gehad. Het mooiste voorbeeld daarvan is het gesprek over het grote gebod, en dan volgens de beschrijving die Markus daarvan geeft (12:28-34). Het mooie bij Markus is namelijk dat je bij hem zo duidelijk de Joodse echo hoort op het onderwijs van de Here: „Inderdaad, Meester, naar waarheid hebt Gij gezegd, dat Hij een is en dat er geen ander is dan Hij. En Hem lief te hebben uit geheel het hart en uit geheel het verstand en uit geheel de kracht, en de

naaste lief te hebben als zichzelf, is meer dan alle brandoffers en slachtoffers”. Ik heb deze perikoop vaak gebruikt in de eredienst bij de wetslezing. En meer dan eens is het me gebeurd dat bij de voorlezing van die 'echo' de tranen me in de ogen sprongen. Dit is een ontroerend moment in het evangelie en ik stel me voor dat de Meester zelf een brok in de keel moest wegslikken toen Hij antwoordde: „Gij zijt niet ver van het koninkrijk Gods”. Wat is de overeenstemming hier groot! Wat hongert en dorst deze Joodse mens naar de gerechtigheid! En het lijdt geen twijfel, Jezus en de schriftgeleerde staan hier heengebogen over dezelfde bijbel, – juist zoals dat het geval is in de gesprekken waarvan ds. Houtman vertelt. Hier is voor dat afstandelijke 'jullie wet' geen plaats.

Vershil

Maar nu loont het toch de moeite om vanuit dat gesprek over het grote gebod verder te lezen in het evangelie. Bij Markus zowel als bij Matteüs volgt namelijk de passage over Davids Zoon en Davids Heer. Is dat toevallig? „En Jezus antwoordde...”, begint die perikoop bij Markus. Dat is eigenaardig gezegd want er gaat geen vraag aan vooraf. Maar 'antwoorden' betekent ook wel eens, en zeker wanneer er geen vraag voorafgaat, dat ingehaakt wordt op een ontstane situatie. En dat zou dus beduiden dat het van Jezus uit om een soort voortzetting van hetzelfde gesprek ging. Zou het kunnen zijn dat de Heiland die gevonden overeenstemming over het grote gebod benut heeft om nu van 'Mozes' naar 'David' door te stoten? We zagen al dat in het Joodse bijbellezen 'Mozes' het van 'David' gewonnen had. Het gaat hierbij natuurlijk niet om een waardeering van personen. Als dat het geval was zou je de Joodse voorkeur kunnen bijvallen want zonder enige twijfel is Mozes groter dan David geweest. Maar nee, het is bovenpersoonlijk bedoeld. 'Mozes' staat voor de wet en 'David' voor de profetie. 'Mozes' en 'David' verhouden zich in het Oude Testament zo ongeveer als opdracht en uitvoering, of beter gezegd: als opdracht en belofte van uitvoering. Zonder die belofte zou de opdracht in de lucht blijven hangen en niet 'landen'. Met 'Mozes' alleen immers was de verbondsgeschiedenis volkomen vastgelopen. Op het eind van de Richterentijd staan we voor het echec. Toen kwam David. Niet als superverbondsmens, maar als de drager van de messiaanse belofte. David zou volgens de profetie van Natan een zoon krijgen die tegelijk zijn Heer zou zijn. In Hem zou God een draad van

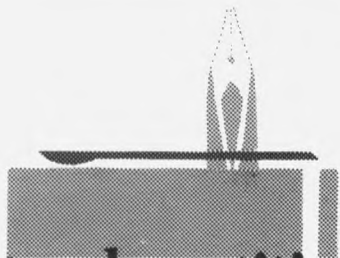

Boven in het weefsel van het verbondsvolk inbrengen en door Hem zou het verbond zijn eigenlijke vastheid vinden (zoals ik onlangs in mijn bijdrage voor de christelijke gereformeerde predikanten-konferentie gepoogd heb duidelijk te maken, zie Opbouw van 10 mei jl.). Is het werkelijk te ver gezocht wanneer ik vermoed dat die opeenvolging van de twee perikopen over 'Mozes' en 'David' het resultaat is van Jezus' poging het gesprek van de wet op de profetie, dat onderbelichte deel van de Joodse kanon, te brengen? Niet om nu op zijn beurt die wet in de schaduw te plaatsen en zo tot een tegenovergestelde eenzijdigheid te vervallen maar om een oplossing te vinden voor het probleem dat de wet had opgeworpen en telkens weer opwierp: het probleem van het menselijke niet-kunnen. Door naar 'David' te switchen nam Jezus 'Mozes' juist serieus en gaf Hij aan hoe iemand die niet ver was van het koninkrijk Gods dat koninkrijk metterdaad zou kunnen binnengaan. Zo beschouwd is er door het hele gesprek tussen Jezus en de sympathieke schriftgeleerde een strijd om de kanon gaande, met de vraag die we in Lukas 10:26 al tegenkomen: hoe leest gij? Hebben wij echt dezelfde bijbel?

Wet en profetie

In het Joodse kanon-geloof is de Wet het een en het al geworden. Iemand als Paulus wist dat van binnenuit, hij was in die opvatting gepokt en gemazeld. Ook hij echter heeft daar door zijn bekering tot Christus het eenzijdige van leren inzien. En hij zei: de belofte was er eerder dan de wet, de wet is vierhonderd en dertig jaar na de belofte gekomen (Galaten 3:17). Dat is weer een andere aanpak dan je in het evangelie tegenkomt. Het pikante van Paulus is dat hij in de wet zelf (immers in de geschiedenis van Abraham die in Genesis dat tot de vijf boeken van de wet behoort wordt verteld) een argument gevonden heeft dat de wet van de suprematie die de Joden eraan gegeven hadden berooft. Maar hierin stemt de apostel weer met Christus in het evangelie overeen dat hij het profetische element (de 'belofte') in de bestaande bijbel van zijn dagen naar voren haalt. Dat element was en is in de Joodse theologie verkommerd. En dat maakt de Joodse bijbel anders dan de onze. Afwijkend ook van de oorspronkelijke bedoeling. Die komt zo duidelijk naar voren in een van de laatste stemmen die uit het Oude Testament opklinken, die van de profeet Maleachi. Deze zegt eerst: „Gedenkt de wet van Mozes mijn knecht, die Ik

hem op Horeb geboden heb voor gans Israël, inzettingen en verordeningen” (4:4). Daarmee lijkt hij het Joodse verstaan van de kanon te bevestigen. Maar daarna komt er nog dit achteraan: „Zie, Ik zend u de profeet Elia, voordat de grote en doorluchte dag des HEREN komt” (vs. 5). Daar is de tweepoligheid, zoals je die ook zo betekenisvol tegenkomt in het begin van het Psalmbboek: eerst een lied over de wet (Psalm 1) en vervolgens een over de profetie (Psalm 2), als de schering en de inslag van de gehele navolgende bundel. Wet en profetie, dat is het Oude Testament. En wie zou tussen die twee durven kiezen of de een boven de ander wagen te verheffen? Wie dat evenwel toch doet en de wet tot het een en het al maakt krijgt een Oude Testament waar het Nieuwe als een tang op een varken op past. We sluiten nu dit onderwerp en de discussie met ds. Houtman af. Op de vraag van het begin of wij nu met de Joden tweederde van de bijbel gemeen hebben, ja of nee, moet het antwoord luiden: ja en nee. De volgende keer hoop ik het gesprek met een andere deelnemer die zich meldt heeft, de emeritus-professor J. Kamphuis, voort te zetten. Het zal dan over de zending onder de Joden gaan.

Pastorale notitie

G. v.d. Brink, Veenendaal

Wat betekent opstanding voor u? (meditatie gehouden voor de EO-radio op 26-5-1991)

Ik lees met u een klein stuk uit de Bijbel. Het gaat over de eerste christelijke gemeente:

De menigte van hen die tot geloof gekomen waren, was één van hart en ziel, en ook niet één zei dat iets van hetgeen hij bezat zijn persoonlijk eigendom was, maar ze hadden alles gemeenschappelijk. En met grote kracht gaven de apostelen getuigenis van de opstanding van de Here Jezus, en er was grote genade over hen allen.

Tot zover dit stuk uit de Bijbel.

Als ik vragen mag: wat betekent opstanding voor u?

Jammer dat u geen antwoord kunt geven. U zit in de auto of u ligt op bed. Laat ik dan mogen vertellen welke antwoorden ik onder meer heb opgevraagd.

Iemand zegt: opstanding betekent voor mij dat er iets is na de dood; een leven na dit leven, hoe dan ook.

Een ander zegt: voor mij is het rein-

carnatie: ik krijg straks een herkansing in een volgend bestaan.

Voor weer anderen is opstanding de lente, nieuw leven, nieuwe inspiratie na de kou van de winter.

Dat zijn moderne antwoorden.

Veel mensen kunnen niet geloven dat Jezus na zijn dood het graf weer uitgewandeld is. Opstanding is niet banaal, zeggen ze. Opstanding is een symbool.

En ik begrijp dat. Ik liep kort geleden te mediteren op het kerkhof van Veenendaal, waar ik nu woon. Ik had daar een bedoeling mee. Ik wou wel eens zien, waar ik zelf naar alle waarschijnlijkheid kom te liggen.

Ik had nog een tweede bedoeling. Er wonen hier veel naamgenoten: ze dragen niet alleen dezelfde achternamen maar dikwijls ook dezelfde voornamen die in mijn familie voorkomen. Ik wou wel eens een grafsteen zien met mijn eigen naam erop. Toen ik die gevonden had stond ik wel raar te kijken. Je gedachten vermenigvuldigen zich. Je denkt je in hoe die doden er nu uit zien, zoals we ze daar neergelegd hebben: netjes op stapeltjes, op elkaar, en het komt je totaal ongelofwaardig voor dat die skeletten zullen wegwandelen.

Man, dat kan helemaal niet!

Ik ben met dat ongelof in goed gezelschap. De leerlingen van Jezus hebben er ook geen steek van geloofd.

Toen Jezus begon te spreken over zijn opstanding mompelden zijn leerlingen er onder elkaar over wat dat was, uit de doden opstaan. Ze snapten dat niet,

zegt de evangelist. En toen op paasmorgen de vrouwen riepen: „We hebben de Heer gezien!”, begonnen de hoogmogende apostelen te schamperen:

„Leros, larie, vrouwenpraat!”

Maar toen was de Heer er weer, niet gewoon, maar helemaal nieuw. Zo maar door gesloten deuren heen. Heel anders, maar toch Dezelfde. En toen moesten zij er wel aan geloven. De Heer vroeg: „Hebben jullie hier iets te eten?” Toen gaven ze Hem een stukje gebakken vis. Hij at het. En Hij zei: „Kom hier: leg je vinger in de littekens. Voel maar; een geest heeft geen vlees en beenderen, zoals je voelt dat ik heb”. Zo was Hij er weer, aan de overkant van de dood. Maar hij verscheen aan deze kant, aan onze kant.

Zo is het Pasen en Pinksteren geworden.

Petrus zegt: „Wij zijn er totaal andere mensen van geworden, we zijn wedergeboren door die opstanding van de Heer uit de doden!”

En Paulus zegt: „Er lopen nog 500 mensen rond, die Hem persoonlijk in de arm geknepen hebben. Ze hebben Hem gevoeld en getast. Ga ze maar vragen!”

En zo is de kerk er gekomen.

De echte opstanding van de Heer heeft dat gedaan.

En de kerk heeft begrepen dat God de mens niet een beetje heeft geholpen, maar radicaal: Hij heeft de menselijke schuld weggedaan; de menselijke opdracht volbracht; de menselijke dood vernietigd.

Er staat een woord in de Bijbel, waar ik altijd ademloos van word. Dit:

„Zoals de dood er is door een mens, is ook de opstanding der doden er door een mens”.

Ongelooflijk: God overwint de dood niet door zelf in te grijpen, loodrecht uit de hemel. Maar Hij laat het een mens opknappen. De mens die het mis deed. Die moet het goed maken. De mens die het onheil over zich haalde. Die moet het heil brengen. Wat een verrukkelijke rechtvaardiging van de schepping van de mens. God zegt: „Zien jullie wel dat ik het goed gedaan heb, toen Ik de mens schiep naar mijn beeld en gelijkenis”!

Het spijt me lieve mensen. Of liever: het spijt me helemaal niet. Maar ik moet wel in de opstanding geloven. Als je in God gelooft, dan moet je het goed doen. Een God die aardig is voor zondaren, dat is wat, maar hij is geen god. Een God die een beetje aan ons doktert is wat, maar geen god. Als God God is moet Hij het goed doen en zo is Hij. Hij heeft de dood de stuipen op het lijf gejaagd door zelf mens te worden en te sterven, in Zijn zoon Jezus. Hij is als de rechtvaardige de dood binnen gegaan: Dat was nooit eerder gebeurd: de rechtvaardige in de dood!! Dat is een paniek geworden! De dood is zich doodgeschrokken. Want Hem kon de dood natuurlijk niet houden. De dood moest Hem baren. Aan die bevaling is de dood opengescheurd. De dood waaraan wij nu sterven is de opengescheurde dood. Op Pinksteren beginnen Jezus' leerlingen dit fantastische nieuws overal rond te bazuinen.

Met grote kracht geven de apostelen getuigenis van de opstanding en zo is die nieuwe gemeente ontstaan. We hebben een levende Heer.

Mag ik u zeggen wat voor mij opstanding betekent?

Drie dingen.

Punt één: dit dat de wereldrechter mij vrijspreekt. De idee dat een rechter, die al 2000 jaar dood is mij zou vrijspreken is absurd. Daar zou ik ook niets aan hebben. Maar de man die door God aangesteld is om de wereld te oordelen, voor wiens rechterstoel straks alle mensen groot en klein zullen verschijnen, zegt tegen me, wat Hij vroeger tegen een lamme man zei: „Jongen, je zonden zijn je vergeven!” Dat is fantastisch. Want ik heb nogal wat op mijn kerfstok.

Het tweede is dat de levende Heer een mooie gemeente maakt. Moet u maar lezen:

Niemand noemde iets het zijne. Ze hadden alles gemeenschappelijk. Eigenaars van huizen en stukken grond verkochten hun bezit en gaven het aan de armen!

En buitenstaanders zeiden jaloers: Kijk eens, hoe lief ze elkaar hebben. Een man die al 2000 jaar dood is kan geen mensen veranderen. Maar we hebben een levende Heer en daarom is het zo ongelooflijk fijn om lid van een christelijke gemeente te zijn. Het is een leugen dat we in de kerk alleen maar ruzie maken en malaise fokken. Ik ben lid van een gemeente van zondige mensen en toch is het daar zo fantastisch mooi. Ik merk het ook aan mezelf. Ik ben bezig te veranderen op mijn ouwe dag. Ik ben opgenomen in een proces van verandering door de Geest van Jezus. Jezus doet me zoveel door zijn woord en Geest.

En tenslotte: als ik straks op dat kerkhof lig en weerkeer tot stof heb ik niks aan een man, die al 2000 jaar vergaan is tot stof. Dan is het heerlijk dat een levende Heer me opwacht. Dat ik net als de moordenaar aan het kruis, met Hem in het paradijs mag zijn. En dat

Hij me straks uit de dood roept. Ik zal niet broodnuchter dat graf uitwandelen. Opstanding is niet banaal!! Het zal me een happening zijn! Onvoorstelbaar! En mijn geliefden zullen er zijn: bruine ogen blijven bruine ogen. En Petrus en Paulus blijven Petrus en Paulus. Zo is dat.

Maar het grootst zal het zijn om Jezus te ontmoeten en in hem God. Er leefde in Duitsland een groot Bijbelgeleerde. Hij heette Adolf Schlatter. Toen die op zijn sterfbed lag, zei zijn zoon: Vader, nu zult u gauw over de straten van goud wandelen. Toen richtte de stervende zich een beetje op en hij zei verontwaardigd: „Wat straten van goud. Nu zal ik gauw bij mijn Heiland zijn”. Dat is het. Zo zullen we altijd met de Heer wezen.

En waarom zou dat onmogelijk zijn bij God?

Ik eindig met een uitspraak van Luther. Hij zei: Het geloofsartikel van de schepping is veel moeilijker dan dat van de opstanding. Als het waar is dat God alle dingen geschapen heeft, dan heb ik geen enkele moeite meer. Niet met de geboorte van Jezus uit de maagd en niet met de opstanding. Zou voor de schepper van hemel en aarde iets te wonderlijk zijn? Daar houden we het op vandaag.

Ik zeg het nog één keer met Luther:

Lied 203

Die in de dood gebonden lag om ons en onze zonden, is opgestaan met groot gezag; Christus heeft overwonnen! Hij bracht ons het leven weer, laat ons nu loven God de Heer en zingen: halleluja! Halleluja.

Boekbespreking

O. Mooiweer, Enschede

Ik mag er zijn

Drs. W. Steenbergen – 'IK MAG ER ZIJN' – Alpha en Omegareeks no 11 – 19 pag. – f 3,20 inclusief portiekosten. In deze brochure treffen wij een bewerking aan van de toespraak, die de chr. geref. predikant Drs. Steenbergen op 16 april 1988 gehouden heeft op de Ontmoetingsdag van de Nederlands Gereformeerde Kerken. De schrijver weet op een heldere manier zijn be-

doeling vorm te geven in woorden en zinnen, die door elke lezer direct worden begrepen. Het betoog is systematisch opgebouwd en belicht een modern levensgevoel zoals dat zich vooral van jongeren steeds meer meester maakt. Het „er mogen zijn” beschouwt men dan als een recht. Uiteraard is dan de dankbaarheid verdwenen. Men wil ook geen bindingen aangaan. Dat is echter een teken van onmacht en heeft alles te maken met een ontstellend gebrek aan zelfkennis. Waarachtige zelfkennis is verbonden aan echte Godskennis! Daarvoor moeten wij leren luisteren naar het evangelie. Dat werkt bevrijdend en wijst ons onze plaats in het midden van de gemeente en van de wereld. Dat doet ons de ander als schepsel van God naast ons aanvaarden. Er worden ons in deze brochure door de schrijver indringende vragen gesteld. En terecht! Want: „Ik mag er zijn” is niet in de eerste plaats een kreet, maar verwoordt een bepaalde opdracht. Ik heb dit geschrift van mijn chr. geref. kol-

lega met genoeg gelezen en beveel de aanschaf daarvan hartelijk aan!

P.S. Deze brochure is te bestellen door overmaking van bovengenoemd bedrag op rekening 69.20.60.316 t.n.v. C. en E.J. v. Baardewijk, Apeldoorn, bij de N.M.B., Apeldoorn, gironummer van de bank: 826319.

Tussen kerk en keuken

Margreet Maljers-Kroes, Alkmaar

Vaderdag

Volgende week is het vaderdag. Als u dit stukje onder ogen krijgt, zit die dag er al weer op. Ik werk met toekomstbeelden en u moet herkauwen. Enfin, het is niet anders.

Ik ben in het algemeen slecht in het onthouden van data.

Zeker een dag als 'moederdag' of 'vaderdag' scoort bij mij hoog om vergeten te worden.

Vroeger was de kans op het laten sloffen van zo'n dag minder groot, want er kwam altijd wel een kind met een briefje waarin stond: Voor mijn lieve vader, of „voor de liefste papa van de wereld". De terminologie hing van de juf af.

Vervolgens moest ik geleverde stenen met bestemming presse-papier, een das van crêpe-papier of een boekenlegger ergens in een kast verstoppert. Tijdenlang heeft zo'n kei in woeste kleuren op mijn mans bureau gelegen. Hij hield alles vertederd in ere. Alleen de stropdas ging hem wat ver.

Gelukkig onthield Janneke welk pakje van wie was, want ik raakte met vier pakjes de kluts kwijt en duwde, zonder aanzien des kinds, kadootjes in handen.

Omdat ik de zwakheid 'geen datum onthouden' onderkende bij mezelf, heb ik één keer zo'n dag wel zeer op tijd gevierd: Begin juni werden de eerste folders met gereedschappen voor vaders in de brievenbus gestopt. Ze varieerden van schoffels, grasharken en spaden tot elektrische klopboormachines en televisietoestellen. Nu had ik op deze folders altijd een goed antwoord en dat heette: boek of boekenbon. Soms, als ik een slechte bui had, luidde het: das of sok. Maar dat was een uitzondering.

Ik dacht na het zien van de folders „Aha, dat pak ik nu eens perfect aan..."

Ik had gelezen dat er weer een deel van 'Het Koninkrijk der Nederlanden in de tweede wereldoorlog', van dr. L. de Jong uit was, haastte me naar de boekwinkel en liet het inpakken. Daarnaast kocht ik een boekje van ds. H. de Jong, want eigen erf wil ook wat.

De kinderen kwamen niet thuis met kadootjes en hoewel ik dat wat vreemd

vond, kreeg ik er ook een goed gevoel van. Zo van: Ze worden wel laks op die scholen tegenwoordig... Nee, kijk dan eens naar mij... Eigenlijk wel behagelijk om eerlijk te zijn.

Ze mochten zakdoeken kopen en een mini-tuinset. Niet omdat ik vond dat twee boeken niet genoeg was, maar eigen inbreng werd altijd hoog gewaardeerd.

De vaderdag werd gevierd met toeters en bellen en met thee en beschuit op bed. Nu behoort mijn man tot de soort die ontbijt op bed lijdzaam verdraagt en beschuitkrumels in bed veraschuwt, maar de portie ellende van de ene en de opbouwende woorden van de andere De Jong vergoedden veel.

De kinderen stonden trots en verheugd te kijken hoe goed de kado's in de smaak vielen.

Vaderdag werd verder in gepaste vreugde gevierd.

De woensdag daarop kwam het eerste kind met een geheimzinnig gezicht en een pakje onder zijn jack thuis.

„Voor vaderdag", zei hij opgewekt.

De anderen volgden welgemoed met wensjes die alvast voor moeder opgezegd werden.

„We hebben toch al vaderdag gevierd", zei ik verbijsterd.

„Te vroeg. Vieren we het fijn nog een keer. Haal maar weer taart", zeiden de kinderen blij.

Er bleef me niet veel anders over.

Weer thee met beschuit op bed vergezeld door wensjes en kadootjes. Weer taart bij de koffie. Ik had zelf geen kado meer gekocht want ik bleef niet aan de gang. Bovendien herinnerde ik me de woorden die mijn vader mijn moeder placht toe te voegen op moederdag: „Je bent m'n moeder niet." Ze kreeg daarna wel altijd een schitterende bos bloemen.

Maar zelfs die gaf ik niet. Ik kreeg ze.

Zending

J. Bouma, Kampen

Afscheid ds. J. Vonkeman

Op zondag 9 juni heeft ds. J. Vonkeman in de beide middagdiensten afscheid genomen van Kampen en de steunbiedende kerken. De Kamper zending, die begin 1958 werd uitgezonden naar Natal, is door Kampen

geëmeriteerd, maar blijft parttime aan het zendingswerk verbonden.

In zijn afscheidspraak (over Joh. 3:16 tegen de achtergrond van Jona 3 en 4) benadrukte ds. Vonkeman de liefde van God voor een in zonde gevallen wereld. Waar wij de wereld al hebben afgeschreven, – Jona weigert zich als 'zendeling' naar Ninevé te laten sturen – daar blijft God werken aan Zijn wereld. Aan de hand van een paar voorbeelden schetste ds. Vonkeman hoe wij, zichzelf daarbij insluitend, met de beste bedoelingen Gods barmhartigheid in de weg kunnen staan. Het mag dan een groot wonder heten, dat een 'zure' prediking als in Ninevé, toch nog vrucht kan dragen. Ondanks ons gekluns weet God velen te behouden. Op donderdag 13 juni werd in de Nieuwe Kerk op feestelijke wijze het afscheid afgerond. Ds. en mevr. Vonkeman werden toegesproken, toegevoegd, er werden cadeaus aangeboden, er was gelegenheid om persoonlijk afscheid te nemen.

Eén cadeau sprong er uit. Het zendingsblad Mayibongwe is helemaal gewijd aan het afscheid van de 'Vonkemannen' en geeft een helder beeld van de wijze, waarop Vonkeman als zending zijn dienst heeft verricht. Uit de lange periode van 33 jaar zijn een aantal artikelen bijeengebracht, die Vonkeman schreef voor het thuisfront. Aan de ene kant smakelijk vertellend, aan de andere kant voorzichtig taxerend en beoordelend. Maar wel steeds duidelijk afpalend waar hij zelf staat op grond van de Opdracht, die hij heeft meegekregen. Vonkeman heeft de Afrikaan leren kennen, niet in het minst met het hart, en hij heeft hem gekonfronteerd met het evangelie van de Vader, die zijn Zoon in de wereld heeft gezonden. Geen konfrontatie in de zin van een botsing, maar van een ontdekking. Kijk eens wie God voor je is! En wat moet je als zending vaak veel geduld hebben voordat deze boodschap echt gehoord wordt.

Een oud-kollega (M.R. van den Berg) en de beide kollega's in Zuid-Afrika (B. Wielenga en A.H. Reitsema) geven een wat meer persoonlijke impressie. De voorzitter van de zendingsadviescommissie, J. Veltman, en Vonkemans korrespondentie in Kampen, A. Prins-van Veelen, blikken terug op hun ervaringen met deze periode van de Kamper zending. Een aantal foto's verlichten de tekst. Wie belangstelling heeft voor dit nummer van Mayibongwe kan een exemplaar (gratis!) bestellen bij de administratie van de Nederlands Geref. Kerk, Broederweg 32, 8261 GT Kampen. Tel. 05202-27141.

D.W.L. Milo, Nunspeet

Moed

De rechtvaardige is moedig als een jonge leeuw

In mijn kamer hangt een grote foto, een poster zogenaamd, waar mijn oog elk onbewaakt ogenblik op valt. Het is de foto-van-het-jaar 1989: een Chinese student, die geheel alleen vier, vijf tanks de opmars verhindert! Wij hebben die opname destijds wel vijf maal op de BBC gevolgd: een kolonne tanks, geroepen om het studentenverzet op het Plein van de Hemelse Vrede te Peking in elkaar te slaan – en een jonge vent, die er voor springt en alles tegenhoudt. De tanks trachtten uit te wijken naar links maar vonden de jongeman voor zich staan; ze gingen naar rechts, maar de student liep mee. Ze bleven staan en de student sprong er boven op, om de soldaten te bezweren hun handen niet te bezoedelen met rechtvaardig bloed.¹

U kent de opname natuurlijk? Heeft uw hart ook gebonsd toen u die heldenmoed zag? Het scheelde een haar of de jonge vent was voor uw ogen platgewalst. Maar de Chinese soldaten durden dat niet aan. Ze toonden respect voor moed.

De bloedhonden van de Chinese regering hebben de jongen gepakt – maar die opname krijgt u niet in huis. Hem is een slechter lot beschoren geweest dan de instantelijke dood. Ook dat kon hij weten. Ook dat lot riskeerde hij moedig.

Wat zegt de Bijbel over moed?

Wie moedeloos is kan in de Bijbel terecht! De Bijbel staat vol over moed. Als er één deugd is die in mensen geprezen en aangemoedigd wordt, dan is het onze moed. „De goddelozen vluchten, ook als er geen vervolger is – maar de rechtvaardige is moedig als een jonge leeuw”². Zestien maal wordt in de Bijbel gezegd: „hebt goede moed”. Weet u nog waar en wanneer?

Mozes bemoedigde het volk Israël, vlak voor zijn dood, aan de ingang van het beloofde land³. – „Wees sterk en heb goede moed”, zei de Heere even later tegen Jozua⁴. – En nog eens en nog eens in hetzelfde hoofdstuk. – David bemoedigde Salomo, na hem de opdracht tot de tempelbouw te hebben gegeven: „wees sterk en heb goede moed en doe het, vrees niet en wees niet verslagen”⁵. – Idem Hizkia tegen zijn generaals, toen de gevreesde Sanherib tegen hem optrok: „weest sterk en hebt goede moed, vreest niet en ontzet u niet”⁶. – Ook in het nieuwe testament wordt onze moed aangeprezen. Tegen de blinde buiten Jericho zeiden de omstanders: „hebt goede moed, sta op, Hij roept u”⁷. – Jezus zelf voorzagde verdrukking aan zijn volgelingen, maar bemoedigde hen

meteen: „in de wereld zult ge verdrukking ondervinden, maar hebt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen”⁸. – Toen Paulus in de kazerne der Romeinen was opgesloten⁹ zei de (engel des) Heeren tegen hem: „hebt goede moed, Paulus”. – Zodat Paulus later¹⁰ aan Corinthe kon schrijven: „wij hebben altijd goede moed” en even later nog eens hetzelfde.

Wat zeggen de denkers?

Denkers en geleerden hebben vele malen de moed geprezen als een der hoogste deugden. Wilt u een bloemle-zinkje horen?

„Moed is: het leven te beminnen”, zei de Franse Jaurès. – „Een pond moed is meer waard dan een ton geluk”, meende de Brit Garfield. – „Voor de moed is geen weg onbegaanbaar”, schreef de Romeinse dichter Ovidius. – „Elke man van moed is een man van zijn woord”, meende de Franse Corneille. – „De schoonste moed is de moed gelukkig te durven zijn”, zei de Franse generaal Joubert. – „Een grote moed woont in een kleine borst”, luidt de wijsheid die de Latijnse dichter Vergilius ons naliet. – William Shakespeare (u dacht toch niet dat die op het appél zou ontbreken?) schreef: „Slechts hij heeft echte moed, die wijs verdraagt het ergste wat een mens beleven kan”. – En we sluiten dit boeketje af met een woord van de Engelse admiraal Nelson: „Een moedig man sterft slechts eenmaal, een lafaard heel zijn leven lang!”

Parodieën

Er zijn natuurlijk, naast de goede spreekwoorden, tal van parodieën in omloop. Die komen waarschijnlijk van mensen, die bij zichzelf een dosis moed misten en die aan anderen benijdden. Een Engels mopje vraagt: „what is in a railway accident better than presence of mind?” En het antwoord luidt: „absence of body”. (Wat is bij een treinongeluk nog beter dan tegenwoordigheid van geest? Afwezigheid van lichaam.) – Een predikant, die kort na de oorlog de gevallen verzets-

helden uit zij kerk herdacht (en die zelf niet erg moedig was gebleken) durfde het te zeggen: „o, wat waren zij moedig – zijn waren óvermoedig!” (Zo, dat was nog even een pastorale schop na aan de gevallen: ze waren overmoedig geweest...) Maar een oorlogsvliegenier, die geprezen werd om zijn betoonde moed, zei nederig: „och, een moedig mens is even later bang dan de anderen!” En is dat niet mooi gezegd? – En iemand, die bij mij de titel vond van Paul Tillich's De Moed om te Zijn, meende later te hebben gelezen: „De Moed om bang te zijn”. Leuke verspreking?

Terug naar Peking

U hebt het perspectief van de foto-van-het-jaar uit 1989 ontdekt. Een jonge vent, die in zijn gerechtvaardigde dorst naar vrijheid een tankkolonne tegenhoudt, is moedig als een jonge leeuw geweest. Hij stierf de heldendood als martelaar – niet op het Plein van de Hemelse Vrede, maar in de folterkelder van zijn bewind. Zijn dood bewees het recht van het studentenverzet tegen een kliek, die gewetensvrijheid staatsgevaarlijk achtte en die elke maatschappelijke ontwikkeling vreesde. De dichter Duoduo in het Handelsblad heeft ons een kijk op deze gewetensstrijd gegeven. Moge God het bange China nabij zijn. (Dat is mijn gebed, elke keer als de poster mijn oog trekt.)

We eindigen vandaag met een herinnering aan dr. A. Kuyper. Die citeerde graag een Engels gedicht¹¹ waarvan de slotregels luiden:

Dare to be a Daniel,
dare to stand alone.

Durf een Daniël te zijn en alleen te staan.

1 foto Charlie Cole, 4-6-89 – 2 Spr. 28:1 – 3 Deut. 31:6 – 4 Jozua 1:7,9 – 5 1 Kron. 28:20 – 6 2 Kron. 32:7 – 7 Marc. 10:49 – 8 Joh. 16:33 – 9 Hand. 23:11 – 10 1 Cor. 5:6,8 – 11 wie stuurt me de volledige tekst?

S.J. Emmens, Leeuwarden

Vierde zitting Landelijke Vergadering

De Nederlands Gereformeerde Kerken moeten onderzoeken of het mogelijk is een federatief kerkverband te vormen met de Christelijke Gereformeerde Kerken. In deze federatie zouden beide 'A- en B-kerken' enkele tientallen jaren naast elkaar moeten bestaan, met behoud van eigen identiteit. Een volgende generatie zou moeten bepalen of volledige kerkelijke eenheid daarna mogelijk is.

Dat voorstel deed ds. van F. Deursen, zaterdag tijdens de vierde zittingsdag van de Landelijke Vergadering (LV) in Ede. Aan zijn verzoek ging een vlamvend betoog vooraf. Kern ervan was dat de oecumenische contacten tussen de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) en de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) ondanks de impasse waarin deze nu verkeren, niet verbroken maar juist uitgebreid moeten worden.

Christelijke Gereformeerde kerken

Dat de 'kleine oecumene' het niet gemakkelijk heeft, had ds. J.C. Schaeffer even tevoren duidelijk gemaakt. Het rapport van de Commissie voor Kontakt en Samenwerking met andere Kerken is duidelijk in mineur opgesteld, aldus de voorzitter van deze commissie.

Hoofdmotief in de malaise-stemming vormt de uitspraak van de chr. geref. synode van Groningen in 1989. Deze oordeelde dat de verschillen tussen beide kerken een belemmering vormen voor eenheid. Het Deputaatschap voor de Eenheid van Gereformeerde Belijders werd opgedragen na te gaan hoe zwaar de verschillen zijn, en of ze buiten of binnen het raam van Schrift en Belijdenis vallen.

De teleurgestelde Commissie 'Kontakt' bleek het niet eens te zijn over de nieuwe opdracht waarmee ze de komende drie jaar aan het werk moet gaan. Een minderheid vroeg zelfs om stopzetting van de samensprekingen. De staking zou moeten duren tot de volgende chr. geref. synode (Apeldoorn 1992) nieuwe openingen zou scheppen.

De meerderheid van de commissie wilde echter toch doorgaan met de CGK. Ze was zelfs bereid nogmaals de degens te kruisen met de chr. geref. deputaten over het grote twistpunt, de toeëigening des heils.

Toch staat de landelijk impasse in schrille tegenstelling tot de bloei die plaatselijke contacten tussen beide kerken meemaken, aldus ds. J.C. Schaeffer zaterdag in Ede. In 1989 bleken 33 gemeenten intensieve contacten te onderhouden met genabuurde christelijke gereformeerde kerken. Sinds die tijd zijn er nieuwe contacten bijgekomen, wist Schaeffer: Kanselruil in Arnhem en de classis

Apeldoorn en een gezamenlijke paasviering in Deventer.

Daarnaast sprak ds. Schaeffer op waarderende toon over de verklaring die de samenwerkingsgemeenten van Almere, Lelystad en Nieuwegein hebben afgelegd in april jl. De drie gemeenten voelen zich nu definitief één, en willen in die situatie geen verandering brengen, ondanks de in het slop zittende landelijke contacten.

Na ds. Schaeffer kreeg de chr. geref. deputaat G. van Malkenhorst de gelegenheid de LV toe te spreken. Hoewel ook hij sprak van 'teleurstellende' resultaten van de samensprekingen, liet hij zich positief uit over de sfeer waarin deze hebben plaatsgevonden. Maar hij erkende dat beide partijen moeite hebben gehad zichzelf te herkennen in elkaars rapportage erover. „Ondanks de openheid, voelt ieder de zaken anders aan, en taxeert men die verschillend.”

Over de bloeiende plaatselijke contacten zei Van Malkenhorst dat de uiteenlopende richtingen binnen zijn kerken leiden tot een 'geuanceerde beoordeling' ervan. „Er zijn verschillen, en er wordt verschillend gedacht of die reden genoeg zijn gescheiden te blijven.”

Daarna was het de beurt aan ds. F. van Deursen, lid van het moderamen van de LV. In een vurig betoog onderstreepte hij de 'ruimhartige' houding die Johannes Calvijn en Guido de Bres, twee aartsvaders van het Nederlandse protestantisme, tegenover leverschillen in de kerk hebben ingenomen. 'Doods perfectionisme' heeft echter volgens Van Deursen deze 'gereformeerde ruimhartigheid' verdrongen.

„Het is duidelijk dat in alle drie kerken diepe eerbied voor de bijbel als Gods Woord heerst. In het licht van de bijbel en de geschiedenis hebben de kerken geen verschillen die kerkelijke verdeeldheid in de weg staan.”

Van Deursen stelde voor dat de NGK een federatief kerkverband gaan vormen met de CGK. Daarbij kunnen ook de vrijgemaakt-gereformeerden betrokken worden. Het behoud van ieders eigen identiteit zou de CGK moeten bevrijden van de angst voor een 'overval' uit de NGK. „In een federatie kunnen de CGK zichzelf blijven, terwijl wij in hun zegeningen kunnen delen”. De federatie zou wat hem betreft de christelijke gereformeerde kerknaam mogen dragen.

Over hernieuwde samensprekingen met de CGK zei Van Deursen: „En als u, chr. geref. deputaten, weer over de toeëigening des heils met ons wilt spreken, doe dat dan eens van de andere kant: de toeëigening des onheils.” Van Deursen zei dat er geen rijkere maar ook geen zwaardere preken zijn dan verbondspreken.

„Want het is vreselijk om onder Gods genade weg te lopen.”

Ds. W.G. Rietkerk (Utrecht) steunde Van Deursens voorstel voor een federatie. Hij brak daarnaast een lans voor het ondersteunen door de Commissie 'Kontakt' van de plaatselijke oecumene. Hij toonde enige 'bevreemding' voor het feit dat het woord 'impasse' zo vaak was gevallen op de vergadering. „Als je het Nieuwe Testament leest, richt Paulus zich niet tot het kerkverband, maar tot de plaatselijke gemeenten. Eenheid in de plaatselijke kerk is het belangrijkste.”

Namens de regio Utrecht vroeg Rietkerk daarom nadrukkelijke ondersteuning van de plaatselijke oecumene. Daarbij zouden niet alleen chr. geref. kerken betrokken moeten worden. „Er zit ook muziek in contacten met baptisten, vrijgemaakten, volle evangelie- en pinkstergemeenten en samen-op-weg-gemeenten”. De landelijke samensprekingen met de CGK dienden wel voortgezet te worden, „omdat plaatselijke chr. geref. kerkeraden steun willen van hun kerkverband.”

Br. A. Kadijk (Dronten) verklaarde ook verder te willen spreken met de CGK. „Onze kerken moeten meer acceptatie kweken bij chr. gereformeerden en vrijgemaakten door uit te spreken dat we Schrift en Belijdenis willen handhaven. En dat we met het AKS – hoe goed ook – de kant van de Dordtse Kerkorde op willen werken.”

De LV slaagde er niet in de taakstelling van de Commissie 'Kontakt' af te ronden. Het moderamen stelt voor de volgende vergadering van 14 september een concept-opdracht op. Daarin wordt de Commissie 'Kontakt' gevraagd de gesprekken over de toeëigening des heils af te ronden. De Commissie zou – indien nodig – alleen nog haar laatste brief aan het chr. geref. deputaatschap over dit onderwerp moeten verduidelijken. Verder dient de Commissie het door de CGK gewenste gesprek over het AKS zo kort mogelijk te houden. In de nieuwe taakstelling wordt ook gesproken over het ondersteunen van plaatselijke contacten. Tenslotte moet de Commissie zoeken naar nieuwe wegen die tot eenheid leiden, waarbij de mogelijkheid van een federatie aan de CGK voorgelegd moet worden.

Opvallende afwezige tijdens deze bespreking was ds. H. Westerink (Bunschoten/Spakenburg). De 'Pniël-preek' die de voorzitter van het chr. geref. deputaatschap voor Eenheid oktober vorig jaar hield, veroorzaakte enkele maanden later voor grote opschudding in de kerkelijke pers. Secretaris ds. P. den Butter (Driebergen) verklaarde tegenover Opbouw dat Westerink 'op vakantie' was.

Den Butter zei verder dat een federatie tussen zijn kerken en de NGK waar-

schijnlijk nog een brug te ver is. In 1977 en 1980 is het idee al eens gelanceerd, „maar het is bij ons nooit aangeslagen.” „Onze kerken concentreren zich met name op de weg naar eenheid, in plaats van op de eenheid zelf. En die weg lijkt voorlopig geblokkeerd.” Pas wanneer de volgende synode van de CGK uitspreekt dat de leverschillen het gezag van de bijbel en de gereformeerde belijdenisschriften niet raken, is er volgens Den Butter kans op een federatie.

Bijbelvertaling, AKS, Preekconsent

De Nederlands Gereformeerde Kerken gaan officieel meewerken aan de totstandkoming van de 'Vertaling 2000' van het Nederlands Bijbelgenootschap. Deze vertaling moet aan het begin van de volgende eeuw de zogenaamde 'Nieuwe Vertaling' van 1951 vervangen. Vorig jaar schreef het NBG alle kerken aan met het verzoek te participeren in de vervaardiging ervan. Hoewel de sluitingsdatum in november 1990 viel, besloot de LV – die voor die datum niet bijeen was geweest – alsnog positief op dit verzoek te reageren.

De vertegenwoordigers bij de Raad voor Contact en Overleg betreffende de Bijbel (RCOB), de predikanten J.H. Veefkind (Krommenie) en W. Borgdorff (Sliedrecht), kregen de opdracht een Nederlands gereformeerde inbreng te geven bij het NBG over de te volgen vertaalprincipes. Indien dat nodig is, mogen zij zich ook actief opstellen bij het feitelijke vertaalwerk.

Een vijf man sterke commissie gaat zich de komende tijd beraden over de kritiek vanuit die Gereformeerde Kerk in Zuid-Afrika over het AKS. De commissie moet „de ingebrachte kritiek op haar waarde toetsen aan Schrift en belijdenis, daarbij in aanmerking nemend onze positie temidden van de andere gereformeerde kerken in de wereld.” Verder dient ze na te gaan „of en zo ja hoe aan deze kritiek tegemoet gekomen kan worden.” Voor 1 juli 1992 moet de commissie rapporteren aan de kerken.

De samenstelling van de commissie leverde enkele hilarische momenten op. Vanuit de vergadering werd erop aangedrongen nog enkele 'beschreven vaders' van de kerken in de commissie op te nemen. De toegevoegde beschreven vader werd uiteindelijk br. J. Meulink uit Enschede. Hij wordt geflankeerd door de broeders A. Kadijk en C. Huizinga, en de predikanten J. Horsman (Dordrecht, en 'op oneven dagen predikant van Zwijndrecht') en J.M. Mudde (Breukelen).

Het vanuit Zuid-Afrika onder vuur liggende AKS wordt overigens niet uitgebreid met een artikel dat het mogelijk maakt broeders die niet 'staan naar het ambt' voor langere tijd preekconsent te verlenen. Vanuit de regio Dordrecht-Gorinchem was een dergelijk verzoek naar de LV gestuurd. Deze kerken hebben geconstateerd dat er veel kleine gemeenten bestaan

die vacant zijn. Daarnaast blijken er nogal wat broeders te zijn die de gave hebben een 'opbouwend' woord te spreken. De kerken stelden daarom voor de regio's toe te staan om – op voorstel van de betrokken kerkeraad – voor langere tijd preekconsent aan deze broeders te verlenen. De geldigheid van het consent zou maximaal vijf jaar moeten zijn. „Rommelen of regelen?”, luidde de vraag van ds. J. Horsman. Uiteindelijk moest hij constateren dat „we toch maar doorgaan met rommelen.” De LV vond het niet nodig het AKS voor deze zaak te wijzigen. De regio's zijn mans genoeg om zelf tot een goede regeling te komen, zo was de teneur.

Schuldbelijdenis Gereformeerde Kerken

Het laatste agendapunt was zaterdag de schuldbelijdenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN). De behandeling ervan gebeurde op verzoek van de regio Utrecht. Drie jaar geleden stuurde de gereformeerde synode een brief naar zowel de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt) als de Nederlands Gereformeerde Kerken. In deze brief beleden de gereformeerden schuld voor hun aandeel in de Vrijmaking van 1944. Ze erkenden in hun „zorg voor de zuiverheid van de leer te zeer een struikelblok te hebben gelegd voor broeders en zusters.” De GKN hebben te weinig oog gehad voor de 'gewetensnood' van deze broeders en zusters, aldus de brief.

Het moderamen van de LV had twee ontwerp-antwoordbrieven klaar liggen. De ene was geschreven door ds.

M.H.T. Biewenga, de andere door ds. F. van Deursen. De laatste betwijfelde in zijn brief of de GKN in de schuldbelijdenis de zaak wel juist getaxeerd hebben. Volgens Van Deursen vragen de gereformeerden alleen excuus voor fouten in het menselijk vlak. Van Deursen schrijft dat „het grote kwaad” van 1944 was het „smoren van profetische stemmen” en het daarmee 'indammen' van de reformatorische stroming. Van Deursen sprak zijn bezorgdheid uit over 'nieuwe theologieën' binnen de GKN, de brief afsluitend met de wens tot een „krachtige wederkeer naar God en Zijn Woord.”

Ook ds. Biewenga had een groot deel van zijn brief gewijd aan de huidige situatie binnen de GKN. De zorg voor de zuiverheid van de leer, die volgens de schuldbelijdenis rond 1944 voor veel leed heeft gezorgd, wordt nu juist te veel gemist, aldus Biewenga.

Ds. H. de Jong (Zeist) raadde de LV aan zich in het antwoord aan de GKN te beperken tot waardering en aanvaarding van de schuldbelijdenis. Hij zei de brief van Biewenga het meest geschikt te vinden, wanneer de passage met kritiek op het kerkelijk leven in de GKN eruit werd gelaten.

„We moeten voorkomen als de 'kerk-met-het-wijzende-vingertje' aangewezen te worden,” aldus ds. De Jong.

„Bij de delging van deze schuld moeten we geen andere rekeningen erbij

betrekken om daarvoor vereffening te vragen.” De Jong stelde voor in het antwoord de GKN uit te nodigen voor een nader gesprek. Dan zou de Nederlands gereformeerde zorg over de GKN aan bod kunnen komen.

Biewenga's antwoordbrief, die bij de meeste afgevaardigden de meeste weerklank kreeg, werd daarna van nog een passage ontdaan. In dit gedeelte werd – met een vrijwel letterlijk citaat uit de Open Brief – rekenschap gegeven van de 'triomfalistische toon' die rond 1944 van vrijgemaakte zijde zou zijn gehoord. Maar door dat gedeelte was de brief eerder aan de vrijgemaakten dan aan de gereformeerden gericht, aldus enkele kritische geluiden.

Het moderamen beloofde op de volgende zitting met een uitgewerkte antwoordbrief te komen. In die brief zal de dankbaarheid voor de schuldbelijdenis van de GKN overheersen. Bovendien steken de Nederlands Gereformeerde Kerken de hand in eigen boezem, „want we moeten erkennen dat er ook van vrijgemaakte zijde soms wat onbroederlijk is gerea-geerd,” aldus voorzitter P. Wassenaar.

Omdat onze verslaggever A. Bergsma uit Groningen verhinderd was de vierde zitting van de LV bij te wonen heeft de heer S.J. Emmen, journalist bij het Friesch Dagblad, voor deze keer zijn taak overgenomen.

Prof.dr. C. Trimp, Bevindingen.

Verzamelde opstellen.
(Schriftverklaringen, Kerkelijk leven, Opleiding)
232 blz., f 29,50
ISBN 9051940637
Uitg. Van Wijnen, Franeker

Ds. A.J. van Zuijlekom, De rijkdom van de wet.

Zondag 34-44.
123 blz., f 19,-
ISBN 9051940629
Uitg. Van Wijnen, Franeker

H.G. Geertsema, Eck en Wiel

Hoe spreekt God tot ons in de bijbel?

(Referaat voor de ledenvergadering van de persvereniging van Opbouw¹)

Hoe spreekt God tot ons in de Bijbel? Het antwoord op die vraag zou ik heel kort kunnen samenvatten. God spreekt door mensen. De Bijbel is geschreven door mensen en heeft goddelijk gezag. In het spreken en schrijven van mensen is God aan het woord. God spreekt dus niet rechtstreeks tot ons, maar door derden. Door Mozes en de profeten, door Jezus en de apostelen. Wanneer God door Jezus spreekt, is de band heel intiem geworden. Maar ook Jezus zegt dat Hij gezonden is door de Vader en dat Hij niet Zijn eigen woorden spreekt. En bovendien, Zijn woorden zijn ons weer overgeleverd door de schrijvers van de evangeliën. Trouwens, ook van Mozes en de profeten zijn de woorden niet noodzakelijk door henzelf opgeschreven. God spreekt door mensen en daarom is de vraag 'Hoe spreekt God tot ons in de Bijbel?' niet met een paar woorden te beantwoorden.

Mijn verhaal valt in twee hoofddelen uiteen. In de eerste plaats wil ik iets meer zeggen over de betekenis van het feit dat het GOD is die tot ons spreekt in de Bijbel. En in de tweede plaats wil ik ingaan op de vragen die opkomen omdat God tot ons door mensen spreekt.

God spreekt in de bijbel met het oog op een relatie

Laat ik dit onderdeel beginnen met te proberen heel kort twee manieren van Bijbellezers te schetsen, twee manieren die beide iets in zich hebben waar ik het mee eens ben, maar die beide – mijns inziens – ook iets wezenlijks missen. De eerste manier zou je kunnen typeren als de SUBJECTIEVE MANIER VAN OMGAAN MET DE BIJBEL, en de tweede als de OBJECTIEVE MANIER VAN OMGAAN MET DE BIJBEL.

De eerste manier van omgaan met de Bijbel, de subjectieve, sluit zich heel erg aan bij het moderne levensgevoel. De nadruk ligt op het gegeven dat de Bijbel door MENSEN geschreven is. De Bijbel is een boek waarin mensen vertellen van hun ervaringen met God, als individu, als volk, als kerk. Van de vreugde, van de moeite, van het overweldigende van die ervaringen waarin ze iets van God herkend hebben. En die verhalen kunnen een bemoediging zijn, oriëntatie en hoop geven in onze situatie vandaag.

In deze opvatting gaat de Bijbel heel duidelijk over God, maar is toch vooral een boek van mensen. Mensen spreken namens zichzelf van hun ervaringen

met God. Dat geeft ook de mogelijkheid om kritisch tegenover die verhalen te staan, bepaalde ervaringen van God niet meer als ervaringen van God te erkennen. Bijvoorbeeld het uitroeien van de volkeren door Israël in Kanaän. Kortom, deze benadering legt sterk de nadruk op de menselijke ervaringen in het leven met God. Het is belangrijk wat WIJ beleven en ervaren.

Daar tegenover staat de andere benadering die ik typeerde als de objectieve. Daarin ligt de nadruk op het gegeven dat de Bijbel van GOD komt, vertelt over dingen die gebeurd zijn, die God gedaan heeft, die gaan gebeuren, en wat wij moeten doen, wat van ons gevraagd wordt om te doen. De nadruk ligt niet op wat mensen ervaren of beleefd hebben, ook niet op wat WIJ ervaren of beleven, maar de nadruk ligt daarop dat de Bijbel een boek is met informatie over wat God gedaan heeft en wat wij moeten doen. Informatie die met goddelijk gezag wordt gegeven.

Zoals ik al zei, over beide opvattingen is wel wat goeds te zeggen. Wat betreft de subjectieve: De Bijbel heeft inderdaad te maken met ons ervaren, ons beleven. Je vindt dat in de psalmen heel duidelijk, maar eigenlijk trekt dat voortdurend door heel de Bijbel heen. Het gaat inderdaad in de Bijbel daarom, dat we met God leven. En wat de andere opvatting betreft, de objectieve: De Bijbel geeft inderdaad informatie, over wat er gebeurd is, wat God gedaan heeft, wie God is, wie wij mensen zijn en wat God van ons wil. Ik weet niet of u zich in één van de twee schetsen herkent – omdat ik zei dat in beide iets wezenlijks mist, zult u misschien aarzelen om te snel voor één te kiezen en dat zou ik ook terecht vinden. Ik geef natuurlijk die opvattingen niet als typeringen van bepaalde mensen, hoe die omgaan met de Bijbel, maar als typen van hoe het zou kunnen, die je ook kunt herkennen in hoe mensen met de Bijbel omgaan. Wat mis ik daarin?

Ik mis in beide, zowel in de subjectieve als in de objectieve, dat het in de Bijbel in de eerste plaats gaat om de relatie van ons met God. Dat God tot ons spreekt opdat wij in ons concrete leven met Hem omgaan. Antwoorden op wat Hij tot ons gezegd heeft. Om een relatie van Persoon tot persoon. Persoon is ieder van ons als individu, maar we zijn het in zekere zin ook als gemeente, als gemeenten, als het volk of de gemeente van God. Je zou kun-

nen zeggen, als heel het Oude Testament – en misschien kun je zeggen: ook het Nieuwe Testament – door Jezus zelf samengevat wordt in het liefdegebod, is het duidelijk dat het daarom gaat. Wat is de hoofdzak van de wet en de profeten, het Oude Testament? Dat we God liefhebben met heel ons hart en heel ons bestaan.

Waarom? Omdat God zich heeft laten zien als een God die zelf ons liefheeft. Zo heeft Hij gehandeld en zo heeft Hij gesproken en op die manier vinden we het echte leven.

Waarom ontbreekt dat element in wat ik de subjectieve manier van Bijbellezers genoemd heb? Daar gaat het toch juist om ervaringen met God? Het lijkt erop dat het leven met God daar juist op de voorgrond staat.

Het punt is, de subjectieve manier zoals je die kunt tegenkomen, spreekt over God alleen in de derde persoon. De Bijbel is dan een boek van mensen over God, maar niet een boek van God tot ons. De kennis die we van God zouden kunnen krijgen op die manier, als die wijze van lezen de juiste was, zou alleen zijn over God in de derde persoon. We zouden ons eventueel nog tot God kunnen richten, God in de tweede persoon, maar God komt dan niet in de eerste persoon naar ons toe. Dan is het niet God zelf die spreekt. Laat ik proberen dat met een vergelijking duidelijk te maken – de gemiddelde leeftijd van ons zoals we hier zijn is vrij hoog, dus ik weet niet in hoeverre het beeld dat ik wil gebruiken u nog aanspreekt, maar misschien herkent u het nog vanuit vroegere jaren – ik bedoel het beeld van het verliefd worden. Stel je voor als meisje of jongen, je bent verliefd op iemand en dan is er een derde persoon die praat over degene op wie je verliefd bent. Dat legt nog geen relatie met de betrokkene. Misschien kom je wat meer te weten, maar er is nog geen relatie. Pas als die derde persoon zou zeggen: die ander (op wie je verliefd bent, maar dat weet hij natuurlijk niet), namens die persoon moet ik iets tegen je zeggen, pas dan ontstaat er iets van een relatie. De betrokkene staat zelf achter wat er gezegd wordt. Als God door mensen spreekt, is Hij degene die mensen gezonden heeft en zo is het mogelijk dat er een echte relatie ontstaat. God zegt: Ik, en zo spreekt Hij in de Bijbel ons aan. Via derden, maar toch in de eerste persoon.

Daar is een ander punt mee verbonden. De subjectieve manier van Bijbel-

lezen – ik duidde dat al even aan – heeft gemakkelijk iets vrijblijvends. Ervaringen met God, je kunt ze herkennen of je kunt ze niet herkennen, maar je kunt er in ieder geval kritisch tegenover staan. Je kunt je eigen beoordeling geven. Er is niet een echt gezag van Gods kant waarmee dat woord op je af komt.

Maar als God, eventueel via derden tot ons spreekt, is dat nooit vrijblijvend. Dan staan we voor onze Schepper, voor onze Maker, en dan komt er een woord met gezag. Wanneer het alleen zou gaan in de Bijbel om verhalen van mensen over God, dan ging het ook alleen om het gezag van mensen. Dan zouden we kritisch kunnen oordelen. Als God daar zelf achter staat, is dat niet aan de orde.

Om een misverstand te voorkomen, gehoorzaamheid is wezenlijk in relatie tot de Bijbel, maar het is niet het diepste woord. Het diepste woord is 'antwoord op Gods liefde'. Je zou dat kunnen duidelijk maken aan de relaties die de Bijbel zelf gebruikt om de relatie van ons met God duidelijk te maken. Dat is de relatie van knecht en Heer. Daarbij staat het element van gehoorzaamheid voorop. Dat is de relatie van kind en Vader. Dan is het element van gehoorzaamheid ook duidelijk aanwezig, maar toch geheel getypeerd door het moment van liefde. En het is de relatie van vrouw en man. Dan staat het element van de gehoorzaamheid niet meer voorop, dan is liefde het allesbepalende geworden. Zo spreekt God over Zijn verbond met Israël en zo wordt gesproken over Christus en de gemeente. Dat derde beeld heft natuurlijk de andere niet op. Het element van gehoorzaamheid komt mee, maar het gaat om een relatie van liefde waarin God in zekere zin ons wil werven en winnen.

Het lijkt erop dat in de andere opvatting, de objectieve, dat gezag heel duidelijk wel erkend wordt. En dat is ook juist. Maar ook daarin ontbreekt het centrale van de relatie van Persoon tot persoon. Want de Bijbel staat voorop en het gezag daarvan, niet God; waarheden en geboden, niet een persoon. Waarheden die je kunt leren, geboden die je kunt proberen te gehoorzamen, maar zij lijken een gezag in zichzelf te hebben en niet ons te plaatsen in de relatie tot de Persoon die er achter staat. Bij het objectieve lezen van de Bijbel – objectief zoals ik dat getypeerd heb – dreigt God achter de leer te verdwijnen. Bidden wordt dan gemakkelijk een ritueel; zonde en schuld – als ze meer dan een dode letter zijn – krijgen gemakkelijk een wettisch karakter. Tekort is er tegenover een wet, niet tegenover een Persoon. En het gevaar is groot dat of het leven en de leer wettisch worden, zonder liefde, zonder verwachting, of dat leer en leven volstrekt gescheiden worden, dat het omgaan met de Bijbel niet meer het leven zelf raakt, laat staan bepaalt. Natuurlijk is ook een mengvorm van die twee mogelijk.

Tegenover deze beide vormen van lezen, de subjectieve en de objectieve, wil ik nog eens benadrukken dat de Bijbel gelezen wil worden als een Woord van God waarop van ons een antwoord gevraagd wordt. Hij toont zich aan ons, beter nog Hij geeft zich aan ons en wil dat wij in ons antwoord ons aan Hem geven.

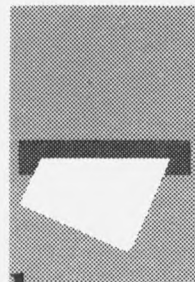
God spreekt in de Bijbel tot ons door mensen

Ik moet beginnen te zeggen dat ik bij dit onderdeel een zekere verlegenheid voel. Om een aantal redenen. Bij dit punt wil ik ingaan – tot op zekere hoogte – op vragen die het lezen van de Bijbel kan oproepen. Daarvan is er een grote verscheidenheid. Het is onmogelijk op alle vragen in te gaan. In de tweede plaats, ik ben ook niet echt deskundig. En in de derde plaats, en dat is het belangrijkste, ik heb geen definitief antwoord op die vragen. Welke vragen bedoel ik? Je zou kunnen zeggen, het zijn twee groepen van vragen. Vragen die te maken hebben met wetenschappelijk onderzoek van de Bijbel, van het Nieuwe Testament, maar vooral van het Oude Testament, en vragen die te maken hebben met wat de Bijbel ons leert in verband met praktische aangelegenheden nu. In beide gevallen komen de vragen op, of staan de vragen in verband met het feit dat de Bijbel een historisch boek is, tot stand gekomen in een bepaalde historische tijd, die anders is dan de onze. God spreekt door mensen, die geleefd hebben in een bepaalde tijd, anders dan de onze. En dat brengt voor ons problemen mee. Laat ik heel kort iets aanduiden van het eerste vragengebied. Bijvoorbeeld, zijn de eerste vijf boeken van de Bijbel, de boeken van Mozes, door Mozes zelf geschreven of zijn ze, in ieder geval in hun definitieve vorm, pas veel later gereed gekomen? Heeft dat gevolgen voor het perspectief van waaruit die geschiedenis verteld wordt?

En wat het andere vragengebied betreft – in onze kerken is een actueel probleem de discussie over de vrouw in het ambt: Hoe lezen we de Bijbelteksten daarover? Dat is deels een kwestie van exegese en deels is dat een kwestie van: zijn bepaalde voorschriften typisch toegespitst op de situatie van die tijd of gelden ze voor alle tijden? Daarbij gaat het om het normatieve gezag van de voorschriften in de Bijbel voor onze tijd.

Ik zei u al, ik voel een zekere verlegenheid vanwege de grote verscheidenheid van vragen die hier liggen, en ook vanwege de aard van de vragen. Wat ik wil doen is eigenlijk niet meer dan een paar opmerkingen hierbij plaatsen die een richting aangeven, in ieder geval duidelijk maken hoe ik denk dat we met die vragen zouden moeten omgaan.

(wordt vervolgd)

Ingezonden

Dirk Jan van Veelen, Rotterdam

De kunst van het vertellen

In Opbouw 10 van 10 mei jl. besteedde mevr. M. Vrijmoeth-de Jong aandacht aan de laatste twee boeken van wijlen T.M. Gilhuis: Vertel mij toch... en: Nu dan, luister.

Ik ben blij met de omvang van het artikel, want het onderwerp rechtvaardigt dat ruimschoots. Ook het artikel van mevr. Vrijmoeth in Opbouw 11 van 24 mei jl., over het vertellen, is mij uit het hart gegrepen. Hoewel ik het in grote lijnen met de schrijfster eens ben, betreur ik het dat zij de boeken Gilhuis niet aanbevelenswaardig acht. Daarmee wordt geen recht gedaan aan de bewogenheid van deze man die het christelijke onderwijs zo vele diensten heeft bewezen.

Iedere vakman loopt de kans dat hij na jarenlange ervaring oog voor details verliest. Zo ook de beroepsverteller (de leerkracht basisonderwijs). Ik vertel bijvoorbeeld al jarenlang steeds dezelfde bijbelse geschiedenissen aan kinderen van 6-12 jr. Naast de Bijbel gebruik ik hoofdzakelijk 'Bij de bron' van dr. P. ten Have (uitg. Voorhoeve, Den Haag), dat m.i. als vertelstandaardwerk mag gelden, en in mindere mate boeken als van I. Snoek (Leerboek voor de bijbelse geschiedenis, uitg. Voorhoeve). Na vele jaren achtereen hetzelfde verteld te hebben, is het gevaar groot dat de vertelvoorbereidingen geminimaliseerd wordt, want je kent dat wat je gaat vertellen zo langzamerhand.

Wat was ik daarom blij toen ik vorig jaar van mijn klas (!) voor mijn verjaardag het eerstgenoemde boek van Gilhuis kreeg!

Het boeide mij van begin tot eind. Er staan veel dingen in waar ik bij mijn vertellingen nooit aan gedacht had. Veel waardevolle, voor mij soms nieuwe gedachten. Natuurlijk ook zaken die ik nooit in mijn vertellingen zal verwerken – maar dat zal voor de meeste lezers van Gilhuis' boeken gelden: de toelichtingen en spiegelverhalen dienen ook niet gebruikt te worden als vervanging van de bijbeltekst – ze kunnen van pas komen daar waar jij vindt dat het goed en verantwoord is! Door vele passages ben ik aan het nadenken gezet en zullen mijn vertellingen m.i. verrijkt worden. En was dat niet één van de hoofddoelen van Gilhuis bij het schrijven van deze boeken:

het vertellen van de bijbelse verhalen stimuleren en nieuwe impulsen geven?

Graag zou ik dus toch een lans willen breken voor Gilhuis' boeken: een kritische instelling (denk aan de in Opbouw nr. 11 geciteerde doelstelling van Boerwinkel) mag uiteraard nooit ontbreken – maar God wil ongetwijfeld de nieuwe impulsen voor het doorvertellen van Zijn roemrijke daden zegenen!

Op deze plaats wil ten aanzien van dit onderwerp nog wijzen op een klein (maar fijn) boekje: Het vertellen – door W.G. van de Hulst, bewerkt door I.A. Kole (uitg. Callenbach, Nijkerk, 96 p., f 14,95). Een must voor iedere beginnende verteller, maar ook zeer aan te bevelen voor hen die het vertellen al onder de knie (menen te) hebben!

Tot slot wil ik hieronder uit 'Schoolschrift' van de Unie School & Evangelie het 'Profiel van de nieuwe (christelijke) leraar' doorgeven, destijds geschreven door drs. T.M. Gilhuis, en onlangs weer opnieuw gepubliceerd na zijn overlijden als een eerbetoon aan de man die altijd verwees naar zijn Vriend en Vader en zo zeer bewogen was met het christelijk onderwijs en deze betrokkenheid zo treffend wist te uiten, o.m. in de volgende regels:

1. Hij is het die ons zijne *vriendschap* biedt (Psalm 103:5, berijmd).
2. De leraar zal zich derhalve ten opzichte van het kind *niet* te *verticaal* opstellen. Want zoals de Here God met Henoch wandelt, zoals een kind dat doet met zijn vader, *zo behoort de docent met z'n leerlingen te wandelen*. En wandelen met iemand die verticaal boven je staat, doe je niet zo gauw. Je kijkt niet naar boven als je wandelt. Dat zou storend zijn voor de intimiteit.
3. Het gezag van de leraar zal derhalve niet autoritair, niet heersend van aard zijn, maar dienend. Hij zal bereid zijn zich kwetsbaar op te stellen. De leerling mag hem observeren in zijn zwakke plekken. Daarom is de *echte leraar observabilis*. Zijn gezag is pas gebaat als het getoetst wordt en als het de toets der gerechtigheid doorstaan kan.
4. De nieuwe leraar is *uiterst vakbekwaam*: verkoopt geen knollen voor citroenen, stuurt je niet met een kluitje in 't riet, zoekt naar aanleiding van de vragen van de leerling verder tot hij hem geheel beantwoord heeft. Bereidt zich nauwgezet voor en zal daarom ook correct, zorgvuldig en bij de eerstvolgende les na een proefwerk dat werk gecorrigeerd teruggeven.
5. De *zwakke leerling* (niet alleen in verstandelijke zin) heeft zijn *éérste* aandacht en *zorg*. Persoonlijke, pastorale begeleiding heeft hier prioriteit boven het aanbrengen van kennis.

6. Hij is *rechtvaardig*. Dat wil zeggen: hij doet wat je van een bondgenoot verwachten mag. Is bereid, steeds weer, rekenschap te geven van zijn werkwijze. In alle openheid (cijfers geven!). Hij en de leerling zijn gelijkwaardige partners.

7. In dit alles geldt voor de *christelijke leraar* dat hij *Jezus volgt* die *dienend heerst*. Christelijk onderwijs is navolgingsonderwijs. Daarom is zo'n leraar bereid zijn hele hebben en houden te investeren in 'die Sache Christi', zoals die ook in een school met de bijbel wordt voorgestaan.

8. Daarom is hij zonder meer *voorstander van christelijk onderwijs* (zoals dat telkens weer *geschiedt*. Want zo 'n onderwijs is niet een datum, een gegeven, maar een gebeuren). Christelijk onderwijs bedoelt voor zo'n leraar te mikken op 'een waardevaste opvoeding in een waardenloze wereld'.

9. Dan verstaat hij ook dat woord van C. Rijnsdorp: 'Een christelijke school kan nooit in en uit zichzelf christelijk zijn, al heet ze zo, indien ze niet gedragen wordt door *christelijke persoonlijkheden*'.

10. Ten slotte zal een christenleraar zich niet laten verleiden uit vrees voor het anders zijn, te vluchten in het één-der-zijn. Want dan is hij als zódanig niet meer herkenbaar (Efeze 4:20 : „Maar *gij geheel anders*: *gij hebt Christus leren kennen*”).

Acteren op de kansel

Het toneelspel staat in onze kringen niet hoog aangeschreven: het is onnatuurlijk, verbloemt de werkelijkheid, maakt vaak van zonden een spel. Met name Kuyper verzette zich tegen het toneelspel, omdat een toneelspeler niet zijn eigen karakter ontplooit, maar zich voortdurend in karakters van anderen moet verplaatsen. En toch... Ieder die in het openbaar optreedt, speelt enigszins toneel. De presentatie is anders dan wanneer men in kleine kring met elkaar spreekt. Men tracht meer beeldend te formuleren. En men laat het niet altijd bij het zwaaien met de handen, maar soms wordt er een echte akte opge-

voerd. Ik heb wijlen onze hoofdfegepredikant ds. H. Janssen eens over Genesis 22 horen preken en we zagen zeer aanschouwelijk, hoe Abraham een altaar bouwde en er zijn zoon op legde. Ik zie hem nog, met de rug naar de gemeente gekeerd, met het mes zwaaien. En wijlen prof. Wisse kon er ook wat van: in een bomvolle wat ruimerige kerk begon hij zacht fluisterend, zodat het doodstil werd. Van onze huidige voorgangers wil ik niemand noemen, maar ook onder hen zijn er die de aandacht door hun optreden weten te boeien en zich op de kansel anders gedragen en uitdrukken dan thuis.

We hoeven dat geen toneelspel te noemen, maar naar mijn mening dient de kunst van het acteren toch wel een bescheiden onderdeel van de hermeneutiek te zijn. Wie in het openbaar optreedt, dient zich niet alleen van elk woord, maar ook van elk gebaar bewust te zijn.

Als een der weinige in De Wekker schrijvende niet-theologen durf ik het aan om te wijzen op de noodzaak van een goede presentatie op de kansel: de gemeente recht in de ogen kijkend, gebarentaal gebruikend die bij het besproken beeld past, en trachtend de luisteraars niet slechts door het woordgebruik, maar ook in de presentatie te boeien.

Er zijn natuurlijk grenzen. Als voorbeeld van een grensoverschrijding noem ik een preek, die ik onlangs beluisterde van een jonge predikant in de NG Kerk van de in Johannesburg gelegen wijk Aasvoëlshoop. Ontegenzeggelijk was het een boeiende preek over Christus Die stierf om ons van onze zonden te verlossen. Halverwege de preek kwam achter in de kerk een politie-agent binnenstappen, die rustig door het gangpad naar de kansel wandelde. De gemeente was met stomheid geslagen, de predikant zweeg verbijsterd en de achter in de kansel zittende tweede predikant – grote gemeenten aldaar hebben vaak twee predikanten – ging verschrikt staan. De politie-agent besteedde de kansen en overreikte de dominee een groot vel papier. Dominee nam het aan, werd wit en deelde met gebroken stem mede, dat hij werd beschuldigd van fraude en dat het hier een arrestatie-bevel betrof. Hij vroeg de politiemann, of hij zijn preek niet eerst mocht afmaken. De politiemann schudde het hoofd ontkennend, waarna dominee zei, dat hij dan zijn collega zou vragen de preek af te maken. Hij liet hem het arrestatie-bevel zien, waarna de collega het aanpakte en zich vervolgens bukte om er iets mee te doen wat wij niet konden zien. Na enkele ogenblikken gaf hij iets terug aan de dienstdoende dominee, die vervolgens triomfantelijk een houten kruis omhoog stak, waarop zijn collega met punaises het arrestatie-bevel had vastgeprikt. En dominee riep juichend uit: Gemeente, zo verlost Christus ons van onze zonden! De politiemann ging glimlachend weer weg

en de gemeente haalde opgelucht adem.

Dat toneelspel ging mij te ver en acht ik niet passend op de kansel (hoewel ik de preek met deze akte nooit meer zal vergeten). Achteraf was ik me bewust, dat de kerkeradsleden alles glimlachend hadden aanschouwd en dus van de dwaze opvoering op de hoogte waren geweest.

Maar dat de gemeente wordt geboeid als een predikant niet alleen hoorbaar, maar ook aanschouwelijk onderwijs geeft, staat buiten twijfel. Men hoeft dat geen toneelspel te noemen, maar een vorm van presentatie, die vaak een natuurlijk charisma is en die niet gemakkelijk valt aan te leren maar waarin men zich toch wel enigszins kan bekwalen. En als eenvoudig regelmatig preekbeluisteraar zou ik daarvoor graag wat meer aandacht willen vragen.

Dit artikel is van de hand van de bekende Dr. Verplanke en knipten wij uit het eveneens bekende chr. gereformeerde weekblad: 'DE WEKKER'. Bij de behandeling van dit onderwerp begeven wij ons eigenlijk niet op hermeneutisch, maar op homiletisch terrein. Hermeneutiek is immers kort samengevat de theorie van de exegese, terwijl de homiletiek de regels voor de prediking aangeeft. Nu heeft een vrijgemaakt-gereformeerd predikant zo las ik in 'KOERS' pas verklaard, dat bij de opleiding in Kampen (Broederweg) op de technische kant, de reciteerkant, de toneelkant, weinig gelet wordt. We zouden volgens hem wat vaker naar Toon Hermans moeten kijken. Ik kan één en ander uiteraard niet beoordelen. En wat Toon Hermans betreft, pas heb ik hem nog weer eens op de beeldbuis gezien. Hij boeide mij aanvankelijk wel, maar later niet meer. Waarmee ik niet wil zeggen, dat wij als predikanten van dergelijke acteurs niets kunnen leren. Integendeel! Wij hebben de roeping om de rijkdom van het evangelie uit te stalen. We moeten de gemeente laten zien wat de intentie is van Gods ontferming over ons gebroken leven. Ik kan mij eigenlijk niet voorstellen, dat een dienaar van het Woord zonder een ondertoon van bewogenheid de boodschap van zijn Zender aan het volk van het Verbond kan doorgeven. Natuurlijk heeft iedere prediker zijn eigen geaardheid. Maar we zullen wel naar de gaven en capaciteiten, die God ons geschonken heeft, ons geheel moeten inzetten voor een pakkende vormgeving van de preek. Wie hierbij niet streeft naar het optimale is ongehoorzaam aan zijn opdracht. En is het niet zo, dat uiteindelijk de opdracht de onmacht geneest?! We gaan toch nooit op eigen houtje de kansel op?! We weten ons toch gestuurd door de Heilige Geest?! Het kan voor een domineeus geen kwaad als hij spraakles neemt. Dan kan hij eventueel leren de juiste aksenten te leggen, zodat de Schriftlezing en de verkondiging beter overkomen. We moeten niet door een

ongeartikuleerd spreken, een slordige voordracht en een onverzorgde woordkeus irritatie wekken bij de luisterende schare. De presentatie van het geheel dient de doortocht van het evangelie te bevorderen.

Enschede

O. Mooiweer

„De HERE verlost de ziel van zijn knechten, allen die bij Hem schuilen, zullen niet boeten.”

Psalm 34:23

Met grote verslagenheid namen kerkeraad en gemeente van de N.G.K. van Loosdrecht e.o. kennis van het voor ons zo onverwachte overlijden van onze broeder

HENDRIK VAN HENTEN
weduwnaar van Cornelia Meijers

op de leeftijd van 70 jaar.

Met dankbaarheid zien wij terug op het vele werk dat hij als ouderling en koster in onze gemeente jarenlang mocht verrichten. Sterke de Here zijn kinderen in dit zo smartelijk verlies.

Namens de kerkeraad
Ds. B.J. Eikelboom, praeses
K. Koomen, 2e scriba

Loosdrecht, 25 mei 1991

Opbouwend?

U weet vast wel iemand die een abonnement zou 'moeten' hebben op OPBOUW. Als u hier een naam en adres invult sturen wij een proefnummer. (U mag ook bellen: tel. 010-4550802)

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Sturen naar:
Administratie Opbouw
Postbus 84183
3009 CD Rotterdam

Aangeboden:

PC (XT)

met harde schijf, twee diskdrives, geïnstalleerde programma's. Geschikt voor privé en pastorie.

f 1000,- . Tel. 075-214593

TE HUUR:

voor vakantie in september te Dalfsen

KOETSHUIS OP LANDGOED

voor 8 personen;
geen honden en katten;
f 250,- per week;
tel. 08330-14150

A. Keizer, 's-Gravenhage

De betrouwbare dateringen van de bijbel (1)

1.1 Bijbelse dateringen zijn geheel betrouwbaar

Hier volgen enige artikelen over de betrouwbaarheid van de bijbelse dateringen.

Dat onderwerp is o.i. van veel belang. Want bijbelse dateringen hebben betrekking op de voor de mens meest belangrijke gebeurtenissen. Wij bedoelen daarmee te zeggen dat de Schrift niet alleen volkomen betrouwbaar spreekt over de grote heilsdaden Gods, maar niet minder vast en duidelijk over de tijd waarop God Zijn grote daden heeft verricht. Want de dateringen die wij in de Schrift tegenkomen zijn niet minder door de Geest Gods geïnspireerd dan de feiten die ze dateren. Dat te bedenken en in de praktijk te geloven is van grote betekenis voor de gehele levenswandel. Het kan voorkomen dat het geloof van ons en van onze kinderen in deze tijd schipbreuk leidt.

Want het werkelijk durven steunen op bijbelse dateringen is onder christenen zeer in verdrukking geraakt. Dat is ook wel te begrijpen. We leven temidden van een vloed van informatie die op een of andere wijze steunt op niet-bijbelse dateringen. De hedendaagse mens is in meer of mindere mate gehersenspoeld met evolutionistische gedachten. Boek en krant suggereren dat alles het produkt is van een miljoenen-jaren ontwikkeling. De macht om die informatie te corrigeren ontbreekt. Universiteiten en hogescholen hebben reeds lang gebroken met de bijbelse dateringen. Wie durft nog te geloven dat er tussen de schepping van Adam en de geboorte van de tweede Adam, Jezus Christus, onze Heer, Israëls Messias, slechts 4000 jaren liggen. Niet meer en niet minder. Op de 'School met de Bijbel' te Heerenveen, aan de Verlengde Dracht, onder hoofdmeester J. Leenstra, leerde ik, in 1916 meen ik, op 7-jarige leeftijd: „Veertig eeuwen van te voren heeft de Heer Zijn Zoon beloofd.” In die eenvoudige versregel lag een geloofs- en Schriftvisie besloten die doorwerkte in alle dateringen. Wie durft die visie nog aan? De hedendaagse prediker voelt zich genoopt met bijbelse dateringen gereserveerd om te gaan, want ze zijn zo aangevochten en hij voelt zich niet bij machte, begrijpelijk, boven de critiek uit te komen.

Nu is het zeker geboden met Schriftgegevens zorgvuldig en met kennis van zaken om te gaan. Dat geldt ook voor bijbelse data. Maar dat is niet het punt. Er is met de bijbelse dateringen veel meer aan de hand. Wij durven met de bijbelse dateringen de wereldse dateringen niet echt te bestrijden. De laat-

ste hebben met hun gezag de bijbelonderzoekers min of meer verlamd. Bijbelgelovige exegeten hebben hun toevlucht genomen tot het standpunt dat het in de Schrift niet om de dateringen is begonnen.

1.2 De Christelijke Encyclopedie

In de Christelijke Encyclopedie, tweede druk, blz. 210, schrijft prof. J. SCHONEVELD onder 'Chronologie' dat allen het er wel over eens zijn dat het bekende kinderversje 'Veertig eeuwen van te voren was het Vrouwenzaad beloofd', hoe goed ook bedoeld, "niet overeenkomt met de historische kennis, welke God ons heeft geschonken door middel van opgravingen." Hij ontleende deze uitspraak aan prof. C. VAN GELDEREN die haar in de eerste druk van de Christelijke Encyclopedie reeds had gedaan. Prof. SCHONEVELD vervolgt:

„Principieel gezegd: de Bijbel is er niet op berekend om gebruikt te worden als leidraad voor chronologische onderzoekingen, waarvan de uitkomst maar zeer zijdelings met de boodschap van de Bijbel samenhangt. Omdat het het doel van de Bijbel niet is om overeenkomstig onze wetenschappelijke maatstaven een bijdrage te leveren voor de studie der geschiedenis, moeten we niet verwachten, dat de Bijbel het eerste en het laatste woord zal spreken in zaken de chronologie betreffende.”

Zo is het dus gesteld met de bijbelse dateringen. Zij hebben licht van buiten nodig.

In het slot van zijn artikel concretiseert prof. SCHONEVELD zijn visie aldus:

„Hoe het ook zij (met de bijbelse dateringen, A.K.) tot een tijdrekenkundige bepaling van uittocht en intocht durven we niet over te gaan. Wij moeten in deze wachten op meer licht (van opgravingen, A.K.). Hetzelfde geldt dus ook voor het tijdperk der aartsvaders, dat ook met Gen. 14 (Abrahams strijd met de koningen van Sodom, enz. A.K.) zich niet duidelijk laat bepalen.”

Deze uitspraken van prof. J. SCHONEVELD en prof. C. VAN GELDEREN geven een duidelijk beeld van de stand van zaken met betrekking tot de bijbelse dateringen in de christelijke exegese. Bijbelse dateringen geven ons geen houvast. Zij stellen ons niet in staat de wereldse dateringen te corrigeren en aldus de gemeenten ook op dit gebied te beschermen tegen de grote macht van de geesten in de lucht. Neen, de bijbellezer zal met

betrekking tot de tijd van de bijbelse gebeurtenissen moeten wachten totdat opgravingen, kleitafels, gevonden documenten enz. hem over die tijden nader inlichten. Voordien zal hij niet nauwkeurig weten wanneer Adam is geschapen, wanneer de aartsvaders hebben geleefd, de zondvloed is gekomen, Abraham is geroepen, David en Salomo hebben geleefd en bovenal Jezus, de Christus, de Heer, is geboren.

Dat is een ernstige stand van zaken met verstrekende gevolgen voor de betrouwbaarheid van geheel de Schrift. Die gevolgen zijn ook niet uitgebleven. Zij zijn een bron geworden van Schriftcritiek. Gods Woord was niet meer een lamp en een licht voor de geschiedenis van de aarde en de mensheid, het Woord was afhankelijk van het licht van de opgravingen. Maar opgravingen geven geen jaartallen. Integendeel, alles wat zij te voorschijn brengen moet gedateerd worden door mensen. Mensen gaan aldus de tijd vaststellen van de gebeurtenissen die de Schrift vermeldt. Als die tenminste werkelijk gebeurd zijn. Zo is de bijbellezer overgeleverd aan de wijsheid van de opgravers. Daarmee is ernstig afbreuk gedaan aan het feit dat de dateringen van de Schrift evenzeer van Godswege geïnspireerd zijn als de feiten die ze dateren. Daarmee is echter de gehele Schrift disputabel gesteld.

1.3 De dwaling van COPERNICUS

In dit verband zij terloops opgemerkt dat de twijfel aan de betrouwbaarheid van de dateringen van de Schrift zich ontwikkeld heeft in het voetspoor van het niet vertrouwen van de onfeilbaarheid en duidelijkheid van de Schrift in haar astronomische mededelingen. In de dagen van de Reformatie heeft de Boze COPERNICUS doen schrijven, in de geest van PLATO, dat de zon in het centrum van de schepping staat en niet de aarde. Hoewel de Schrift uitdrukkelijk vermeldt dat de zon en de maan eerst op de vierde dag hun opdracht t.a.v. de aarde zijn gaan vervullen. En hoewel Jozua uitdrukkelijk de zon beveelt stil te staan! En zij stond stil! Neen, de wetenschap is na COPERNICUS gaan zeggen: de zon stond reeds stil en de aarde wentelt zich rondom de zon. Met behulp van deze grote dwaling heeft de Boze de terugkeer tot de Schriften in de Reformatie van zijn doorwerkende kracht beroofd. Dáár ligt het openlijke beginpunt van de wetenschappelijke twijfel aan de Schrift. In de Middeleeuwen kwam die reeds op. Deze twijfel is ook de betrouwbaarheid van de bijbelse dateringen disputabel gaan stellen. GOETHE

doorzag de gevolgen van COPERNICUS.

Het is hier niet de plaats verder in te gaan op de grote strik die de Boze door COPERNICUS de Reformatie heeft gespannen, want we willen immers over de betrouwbaarheid van de bijbelse dateringen spreken. Om echter de lezer die door deze kritiek op COPERNICUS in conflict komt met wat hem in de school, in boek en krant is en wordt voorgehouden niet geheel ledig heen te zenden zij slechts opgemerkt dat ook de wetten van NEWTON geen bewijs zijn voor COPERNICUS, want deze wetten gelden ook voor een stilstaande aarde en een wentelende zon. Ook de diverse proeven die zijn genomen om de omloopsnelheid van de aarde te meten, stelden steeds weer teleur. Hun uitkomst was steeds nul. Toen kwamen de relativiteitstheorieën, laatstelijk die van EINSTEIN, waarin alles om alles draait en over heliocentrisme of geocentrisme niet eens meer zinvol gesproken kan worden. En deze relativiteitstheorieën beginnen ook al weer in hun voegen te kraken. Maar de ruimtevaart dan, die heeft het toch wel bewezen? Het geval wil dat de ruimtevaart eenvoudigheidshalve niet eens gebruik maakt van zon-centrische astronomische modellen, maar van het aarde-centrische model van de astronoom TYCHO BRAHE, die ook leefde in de tijd van COPERNICUS. De vermaarde Engelse filosoof BERTRAND RUSSELL concludeerde dat het niet te bewijzen is dat de aarde om de zon draait, maar ook niet dat de zon om de aarde draait. Inderdaad, de wetenschap is daartoe niet bij machte. Zij zou, als God, buiten de schepping moeten kunnen staan om het astronomische bestel te kunnen overzien. Informatie van buiten is nodig. Die geeft de Bijbel. Wie hierover meer informatie wenst leze het boek van de deskundige Schriftgelovige Nederlandse Canadees WALTER VAN DER KAMP: 'Houvast aan het hemelruim', Kampen 1985, of A. KEIZER: 'Wetenschap in bijbels licht', blz. 89-93, Amsterdam 1986.

In het volgende artikel willen we spreken over de diverse pogingen die bijbelgelovige onderzoekers in het verleden hebben gedaan om een sluitende bijbelse tijdrekening samen te stellen, vanaf Adam tot Jezus Christus. Wij zullen aangeven waardoor de meesten niet tot een bevredigend resultaat konden komen. Vervolgens willen we aandacht vragen voor een bijbelse chronologie die er wel in geslaagd is alle in de Schrift gedateerde feiten in een ongekunstelde chronologische volgorde te stellen en dat onafhankelijk van buitenbijbelse informatie. De resultaten waren indrukwekkend, soms haast sensationeel. De exegese had zich echter reeds vastgebeten in haar: we kunnen niet weten.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Hoogeveen

De kerkdiensten in Hoogeveen beginnen in de periode 30 juni t/m 4 augustus 1991 's ochtends om 9.00 uur en 's avonds om 19.00 uur.

De ochtenddiensten vinden plaats in de Remonstrantse kerk, Grote Kerkstraat 39 te Hoogeveen.

De avonddiensten, die gezamenlijk zullen plaats vinden met de leden van de Chr. Geref. Kerk, worden gehouden in de Ichthuskerk, Rozenstraat 1 te Hoogeveen.

Na 4 augustus worden de beide diensten, tw. om 9.00 uur en 16.30 uur, gehouden in de Remonstrantse kerk aan de Grote Kerkstraat.

Mutaties informatieboekje 1991

Lelystad blz. 19: postcode J. van Mulligen moet zijn 8231 AT. Blz. 90 Preekvoorziening: tel.: 47831.

Ned. Geref. Kerk van Apeldoorn

Reeds eerder werd meegedeeld dat de morgendiensten van de kerk, die worden gehouden in de Tabernakelkerk, Waalstraat 2 in Apeldoorn-Zuid, voortaan beginnen om 9.00 uur, dit i.v.m. het feit dat de Chr. Geref. kerk van Apeldoorn-Zuid wegens verbouwing van de Samuelkerk, tijdelijk eveneens gebruik maakt van de Tabernakelkerk.

Regelmatig blijven er vakantiegangers te zijn, die het 'blauwe boekje' raadplegen en daardoor niet tijdig in de kerk zijn.

Ned. Geref. Kerk van Culemborg

Ds. C. Smit is benoemd tot geestelijk verzorger van de Koninklijke Landmacht, ingaande 1 juli 1991.

Ned. Geref. Kerk van Heerde

Candidaat D.A. Lagewaard te Ede heeft het door de kerkeraad op hem uitgebrachte beroep aanvaard.

Ned. Geref. Kerk van Dalfsen

Het scribaat berust thans bij: de heer T. Eilander, Reigerstraat 130, 7731 ZV Ommen. Tel.: 05291-54335.

Ned. Geref. Kerk van 's-Gravenhage

De heer P.A. Strating ontving van de regio Den Haag op 30 mei jl. preekconsent voor de duur van één jaar. Zijn adres is: Parallelweg 301, 2525 NR 's-Gravenhage. Tel.: 070-3884205.

Ned. Geref. Kerk van Bilthoven en Zeist

Tijdens de vakantieperiode (21 juli t/m 11 augustus) zullen de middagdien-

sten worden gecombineerd:

21 juli in Bilthoven. 28 juli in Zeist.
4 aug. in Bilthoven. 11 aug. in Zeist.
Aanvang diensten 17.00 uur.

Plaats van samenkomst:

in Bilthoven: Julianakerk, Julianalaan 42
in Zeist: Gebouw Ned. Prot. Bond, Kerkweg 21.

De morgendiensten zullen normaal in Bilthoven en Zeist worden gehouden.

Kort verslag regio Utrecht

Wij citeren uit het *Kort verslag van de Regionale Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken in de Regio Utrecht*, gehouden op 30 mei 1991, ondermeer het volgende:

Herbezinning over het aanvaarden van het Akkoord van Kerkelijk Samenleven
Dit wordt toegelicht door de afgevaardigden van Breukelen.

Het doel van dit agendapunt is, om binnen de regio eens rustig met elkaar te spreken over dit onderwerp.

In een brede discussie wordt hierover diepgaand met elkaar van gedachten gewisseld.

Afgesproken wordt dat Breukelen één en ander nog eens in beraad zal nemen en er eventueel nog op terug zal komen.

Nieuws uit de Regiokerken

Amersfoort: meldt vordering van samentreking met de Vrijgemaakte Kerk van Amersfoort-West.

Baarn: Ds. H. Kiezenbrink is weer opgenomen geweest in het ziekenhuis en heeft officieel afscheid moeten nemen van zijn werk.

Bunschoten/Sp.: Ds. Kamerbeek deelt mee dat kand. J.M. de Groot actief is in het gemeentewerk in Bunschoten/Sp. De vergadering neemt zijn wens over dat kand. De Groot, die reeds geruime tijd beroepbaar is, spoedig een plaats binnen onze kerken mag ontvangen.

Houten: O.a. vanwege samenwerking met de Ned. Geref. Kerk aldaar is de classis van de Chr. Geref. Kerk niet overgegaan tot instituering van het Chr. Geref. gedeelte van de kerk te Houten.

Utrecht: vermeldt de doopaanvraag van een 10-jarig meisje uit een niet-christelijk gezin. De kerkeraad heeft gemeend hier positief op te reageren. Het meisje zal door 3 gezinnen worden begeleid in de geloofsopvoeding.

Zeist: meldt dat de kerkeraad heeft besloten de zusters van de gemeente toe te laten tot het diakenambt.

Ned. Geref. Kerk van Haarlem en Heemstede

Van 7 juli t/m 11 aug. worden de diensten van Haarlem en Heemstede gecombineerd. De morgendiensten op 7, 14 en 21 juli zijn in de Petrakerk, de middagdiensten in de Bakenesserkerk. De morgendiensten op 28 juli, 4 aug. en 11 aug. zijn in de Bakenesserkerk en de middagdiensten in de Petrakerk. Aanvangstijden 9.30 u. en 19.00 u.

De diensten in Heemstede zijn in de Petrakerk, Limburglaan 3, Heemstede. In Haarlem zijn de diensten in de Bakenesserkerk, Vrouwestr. 10 te Haarlem.

Tijdens de morgendiensten in Haarlem is er crèche in het gebouw van de Speeltuinvereniging aan de Scheepmakersdijk 10.

Ned. Geref. Kerk van Maastricht Rectificatie.

Gaat u op vakantie naar Zuid-Limburg? Zo ja dan willen wij u graag attenderen op de kerkdiensten van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Maastricht.

Tweemaal per zondag is er dienst, 's morgens om 09.30 uur en 's middags om 17.00 uur. Na de morgendienst kunt u ook nog, onder het genot van een kopje koffie gezellig napraten en kontakten leggen met andere vakantiegangers en gemeenteleden. De diensten worden gehouden in de 'Waalse Kerk', Pieterstraat 6. Voor telefonische inlichtingen kunt u terecht bij de heer J.K. Smelik, tel. 043-211375. U bent van harte welkom!

Ned. Geref. Kerk van Rotterdam-Overschie

De kerkeraad heeft voor de wijk Oost een beroep uitgebracht op drs. L.G. Compagnie, pred. van Zaandam Oost Zaan.

Onder andere(n)

Stichting Bijbel en Onderwijs

Is christelijk onderwijs onze zorg? Herinnering aan de opdracht van verantwoordelijkheid voor alle Christenouders

Vanouds hebben Christen-ouders beseft dat zij gehouden zijn de hun toevertrouwde kinderen te onderwijzen (en te laten onderwijzen) in het christelijk geloof, opdat de bijbelse waarden en normen worden doorgegeven.

Voorzover dit onderwijs, als onderdeel van de opvoeding, binnen het eigen gezin valt kunt u daarop zelf toezien. Dit toezicht wordt echter veel moeilijker wanneer het zich voltrekt buiten de directe gezinsrelatie, met name in de school.

Steeds vaker merken ouders tot hun schrik dat kinderen op school heel andere dingen leren dan vanuit het gezin en de christelijke gemeente is bedoeld. De processen van verandering voltrekken zich zeer snel zodat er soms sprake is van twee gescheiden levens-terreinen.

Reeds tien jaar geleden werd de stichting Bijbel & Onderwijs in het leven geroepen om ouders en onderwijsgevers behulpzaam te zijn bij het

geven van verantwoord christelijk onderwijs, of met andere woorden: het handhaven van de christelijke identiteit. Haar aandacht richtte zich daarbij vooral op goede methoden en materialen, zoals de nieuwe methode *Bijbelwerk voor verteller en kind* en de *Handreiking voor ouders*.

Nog steeds blijkt echter dat veel ouders onbekend zijn met het werk van deze stichting. Wij achten het van groot belang dat ouders op de hoogte zijn van de inhoud van het onderwijs op de school waar hun kinderen worden onderwezen. En zij hebben hierop meer invloed dan de meesten denken! Juist door het opdringen van humanistische of zelfs occulte invloeden op de scholen is deze bekendheid en zo mogelijk betrokkenheid bijzonder nodig, en daartoe wil de stichting Bijbel & Onderwijs de ouders graag helpen. Voor nadere informatie (bijv. het aanvragen van de nieuwe Catalogus) kunt u schrijven naar: Stichting Bijbel & Onderwijs, Postbus 951, 3800 AZ Amersfoort.

Stichting steun aan roeping voor Frankrijk (SRF)

Op 11 maart jl. werd de stichting 'Steun aan Roeping voor Frankrijk' in het leven geroepen. Deze stichting heeft als doelstelling de financiële ondersteuning van Nederlandse predikanten die hun roeping willen volgen om de Union Nationale des Eglises Réformées Évangéliques Indépendantes de France (EREI) in het ambt van predikant te gaan dienen. De EREI is een kleine reformatische kerk (ca. 15.000 leden) in Frankrijk met slechts weinig predikanten en geringe financiële middelen. Hulp uit het buitenland is dringend gewenst.

De doelstelling van de stichting 'Steun aan Roeping voor Frankrijk' is duidelijk omlijnd. De beoogde ondersteuning betreft niet een aanvulling op het (lage!) predikanten-traktement in de EREI, maar uitsluitend:

- a. een tegemoetkoming in de kosten van de emigratie;
 - b. de noodzakelijke aanschaf van enige Franstalige theologische literatuur;
 - c. de vorming van een noodfonds waarop door de naar Frankrijk vertrokken predikant in bijzondere omstandigheden een beroep kan worden gedaan.
- Grondslag van de stichting is de Heilige Schrift en de Drie Formulieren van Enigheid. Giften kunnen worden overgemaakt naar:

Rekening 9094.38.056 van de Bonds spaarbank Kampen (gironr. bank 807297) t.n.v. Penningmeester Stichting SRF, Silene 63, 8265 HN Kampen. Voor de statuten van de stichting, een rondzendbrief over het werk van de stichting en overige informatie richten men zich tot de secretaris (Molenweg 22, 9797 PT Thesinge, tel. 05902-3746). Het stichtingsbestuur wordt gevormd door voorzitter: drs. H.G.L. Peels (Apeldoorn); secretaris: ds. J.C. Wesels (Thesinge); penningmeester: dhr. W. v.d. Berg (Kampen); alg. adjunct:

drs. R.W.J. Soeters (Groningen). Juridisch adviseur is mr. H. Herweijer, kandidaat-notaris te Kampen. Comité van aanbeveling: ds. K. Boersma (Rotterdam), ds. D. Slagboom (Doornspijk), ds. B. van Smeden (Den Haag), Prof.dr. W. van 't Spijker (Apeldoorn), ds. J. Westerink (Bunschoten).

Uitgebreid cursusaanbod van 'De Vijverberg'

Met ingang van september 1991 start de Prot. Chr. Hogeschool De Vijverberg te Ede met een aantrekkelijk pakket van bij- en nascholingsmogelijkheden voor inrichtingswerkers, verpleegkundigen en leidinggevenden in gezondheidszorg en welzijnswerk. Het cursusaanbod van de Sector Contractactiviteiten is o.a. gericht op het management in de kleine instelling en Post-HBO Management voor het middenkader. Daarnaast is er een z.g. combi-cursus voor leidinggevende verpleegkundigen in psychiatrie en zwakzinnigenzorg (management, specifieke zorgproblemen alsook een cluster somatologie en verpleegkunde). Op het terrein van *methodiek* brengt men cursussen t.b.v. groepsleiders en leefgroepwerkers, een aanvullende cursus voor verpleegkundigen die als groepsleider in de psychiatrie werken, alsook een cursus methodisch werken in de verpleging.

Voor hen die vanuit een christelijke identiteit werken is er een specifieke cursus waarin de relatie tussen een christelijke visie, het methodisch handelen, beroepshouding en pastorale aspecten aan de orde worden gesteld. Meer informatie: Sector Contractactiviteiten van de P.C. Hogeschool De Vijverberg, Postbus 80, 6710 BB Ede. Tel. 08380-19104.

Cursus voor ouders en opvoeders

De Stichting Kinderwerk Timotheus verzorgt niet alleen overal in het land workshops en trainingscursussen voor leiders van zondagsscholen, kinderveendiensten en kinderevangelisatieclubs, maar zij geeft ook een Cursus voor Ouders en Opvoeders in die plaatsen van het land, waar voldoende ouders zijn, die daar belangstelling voor hebben en dat laten weten. De cursus duurt 10 weken en omvat één avond in de week. Van de deelnemers wordt verwacht, dat zij niet alleen aanwezig zijn op de bijeenkomsten, maar dat zij tevens thuis enige tijd kunnen vrij maken voor verwerkingsopdrachten en bezinningsvragen. Een prachtig, instructief handboek is ingegrepen bij de deelnemersprijs. Dit najaar wordt de cursus gegeven in Heerenveen en in Houten. In beide plaatsen op dinsdagavond, te beginnen op 10 september.

Inlichtingen, een gratis folder en opgaven bij: Stichting Kinderwerk Timotheus, Best, 04998-97833. Drs. C.E. Lenstra - Vrijmoeth, Houten, tel. 03403-71522. Drs. M. Vrijmoeth - de Jong, Zwolle, 038-213577.